

Tecrübe Edilen ve İdealde Okulda Eğitim: Sınıf Öğretmenlerinin Metaforik Algıları*

Experienced and Ideal Education at School: Metaphoric Perceptions of Primary School Teachers

Hasan Uştu, Esra Yüceer, Tezcan Canik

Yazar Bilgileri

Hasan Uştu
Dr., Millî Eğitim Bakanlığı,
hasanuctu33@gmail.com

Esra Yüceer
Öğretmen, Millî Eğitim
Bakanlığı,
e.esra.e@gmail.com

Tezcan Canik
Öğretmen, Millî Eğitim
Bakanlığı,
caniktezcan@gmail.com

ÖZ

Bu araştırmada, ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin “tecrübe ettikleri” ve “idealde” okulda eğitim olgusuna yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma Osmaniye Merkez ilçesindeki 10 ilkokulda görev yapan 174 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin tecrübe edilen ve idealde okulda eğitime yönelik görüşlerini zihinsel algılar olan metaforlar yoluyla ortaya çıkarmak amacıyla veriler, iki açık uçlu ifadeyi (“Bana göre okulda tecrübe ettiğim eğitim... gibidir/-e benzer. Çünkü...” ve “Bana göre okulda eğitim... gibi olmalıdır/-e benzer. Çünkü...”) içeren bir form aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okulda tecrübe ettikleri eğitimi sekiz ana kategori ve 24 (metafor) alt kategoride, ideallerindeki okulda eğitimi de yine sekiz ana kategori ve 35 (metafor) alt kategoride kavramsallaştırdıkları belirlenmiştir. Elde edilen bu ana kategori ve alt kategoriler (metaforlar) öğretmenlerin tecrübe ettikleri ve idealde okulda eğitime ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlı olan bu araştırma bulguları, diğer kademe ve branşlarda çalışan öğretmenlerin ve ayrıca okulla ilgili diğer paydaşların görüşleriyle desteklenebilir.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Nitel Araştırma
Metafor
Tecrübe Edilen Eğitim
İdealde Eğitim
Sınıf Öğretmeni
Algı

Keywords
Qualitative Research
Metaphor
Experienced Education
Ideal Education
Primary School Teachers
Perception

Makale Geçmişi
Geliş: 27.02.2021
Düzeltilme: 23.08.2021
Kabul: 02.09.2021

ABSTRACT

In this study, it was aimed to reveal opinions of Turkish primary school teachers' about "education experienced at schools" and "ideal education at schools". The research was carried out with 174 primary school teachers working in 10 primary schools in Osmaniye Merkez district. In order to reveal the teachers' views on experienced and ideal education at school through metaphors, which are mental perceptions, the data was collected through a form included two open-ended statements (“For me, the education I experience at school is like/similar to... Because...” and “For me, education at school should be like/similar to ... Because...”). As a result of the research, it was determined that the teachers conceptualized the education they experienced at school in eight main categories and 24 (metaphor) sub-categories, and the ideal education at school in eight main categories and 35 (metaphor) sub-categories. These main categories and sub-categories (metaphors) reveal teachers' views of their experienced and ideal education at schools. These research findings, which are limited to the opinions of primary school teachers, can be supported by the opinions of teachers working in other levels and branches, as well as other stakeholders related to the school.

* Bu çalışma 16-19 Eylül 2020 tarihlerinde düzenlenen Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi'nde (IPCEDU) sunulmuştur.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Uştu, H., Yüceer, E. & Canik, T. (2021). Okulda tecrübe edilen eğitim ve idealde okulda eğitim: Sınıf öğretmenlerinin metaforik algıları. *TEBD*, 19(2), 972-1011. <https://doi.org/10.37217/tebd.887655>

Giriş

Toplumsal bir varlık olarak insanın eğitimi ilk çağlardan beri süregelen bir problemdir. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı ve istendik yönde davranış değişimi meydana getirme sürecidir (Ertürk, 2013). Eğitimin bir süreç olması ve kasıtlı olarak gerçekleştirilmesi durumu, örgün bir eğitim kurumu olarak okulları ön plana çıkarmaktadır. Eğitim sistemlerinin en önemli aracı konumundaki okullar, toplumların ihtiyaç duyduğu özellikteki bireylerin yetiştirildiği yerlerden biridir. Hatta bugün eğitimden söz ederken daha çok örgün eğitim ve de okullar akla gelmektedir. Bu nedenle okulda eğitim ve okulda eğitimin nasıl olması gerektiği olgusu eğitimle ilgili tüm tarafların sürekli kafa yorduğu bir durumdur (Becker, 1991). Modern okullarının ortaya çıkışı 17. ve 18. yy'da Fransız devrimine kadar dayanmaktadır. Ulus devletlerin ortaya çıkması ile toplumda eğitime verilen değer artmış, toplumsal yapının korunması ve geliştirilmesi amacıyla dönük olarak okullar kasıtlı kültürlenme araçları olarak işlev görmüşlerdir. Diğer taraftan ise Jean-Jacques Rousseau, Ivan Illich gibi filozoflar okulların bireyin doğasına uygun olmayan yerler olduğunu belirterek, bireylerin aslında gerçek yaşam becerilerini okul dışında öğrendiğini ve hatta daha da ileri giderek okulun bu becerileri körelttiğini ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle de okulun ve dolayısıyla okulda eğitimin kaldırılmasını savunmuşlardır. Yirmi birinci yüzyıla kadar geçen süreçte ise sosyal, ekonomik ve teknolojik alandaki baş döndürücü değişimler, insanların dolayısıyla toplumun gereksinimlerini çeşitlendirmiştir. Okul ve okulda verilen eğitim de çağın gereksinimlerine uygun bireyleri yetiştirebilmek amacıyla bu değişime ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Kısacası okul her çağda devletlerin ve toplumların (öğrenci, veli, iş dünyası vb.) beklentilerini karşılamak zorunda kaldığı söylenebilir.

Okul ile toplum arasındaki ilişkiyi ve okulların işlevini açıklayan; işlevselci, çatışmacı, yorumcu ve radikal yaklaşımlar da alanyazında yer almaktadır. Bu yaklaşımlarda okulun temelde "toplumsallaştırma" ve "seçme" şeklinde iki işlevine değinilmektedir. Toplumsallaştırma, bireylerin gelecekte toplumdaki rolü için gerekli bilgi, beceri ve tutumların yani uyumun okulda geliştirilmesidir. Okulun ikinci işlevi ise öğrencileri farklı meslek alanlarına hazırlamaktır. Bununla birlikte okulda mevcut durumu koruma, tutarlılık ve süreklilik bakımından ise değişim tartışmalı bir konudur. Bir diğer tartışma ise okulda eğitimin odağında bireyin mi yoksa toplumun mu olması gerektiğidir (Onur, 1994). Tüm bu tartışmaların gölgesinde okulda eğitim öğretim faaliyetleri devam etmektedir.

Okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin temel unsuru öğretmendir. Öğretmenlik, belirli bir alanda, okullarda öğrenmeye rehberlik eden profesyonel bir meslektir. İlkokul kademesinde sınıf öğretmenleri bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden sorumlu bireylerdir. Bu bakımdan eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren bireyler olarak öğretmenlerin okulda eğitime yönelik görüşleri önemlidir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının alanyazında “okul” ve “eğitim” kavramına yönelik metaforik algılarına ilişkin çalışmalar (Akbaba-Altun ve Apaydın, 2013; Cerit, 2006; Nalçacı ve Bektaş, 2012; Özdemir ve Akkaya, 2013; Saban, 2008) yer almakla birlikte “okulda eğitim” olgusuna yönelik ise herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Fakat “okul” ve “eğitim” kavramları ayrı ayrı düşünüldüğünde ikisinin de tanımı ve kapsamı birbirinden çok farklıdır. “Eğitim” kavramı “okul” da dâhil birçok kavramı kapsamakla birlikte, “okul” örgün eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü en önemli yerlerden biridir. İki kavram okulda bir araya gelerek “okulda eğitim” olgusunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla burada karşımıza çıkan kavram “okul” ve “eğitim” kavramlarından başlı başına farklı bir olgudur. Bu nedenle, araştırmamızda sınıf öğretmenlerinin okulda gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini nasıl algılamakta oldukları ve hayal ettikleri, ideallerinde olan okulda eğitime yönelik görüşlerinin nasıl olduğu metaforlar yoluyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çünkü öğretmenler mesleki deneyimleri sayesinde okullardaki mevcut eğitimin nasıl olduğu ve ayrıca nasıl olması gerektiği konusunda bir fikir sahibidirler.

Metafor ifadesi bir olay, olgu ve kavramın başka bir olay olgu ve kavrama benzetilerek anlatılması demektir. Bu durumda metafor bireyin bildiği/kavradığı bir şeyi zihninde başka bir şey olarak canlandırmasını sağlar (Saban, Koçbeker ve Saban, 2014). Metafor kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde de “mecaz” olarak tanımlandığı görülmektedir. Fakat Saban’ın (2008) Demir’den (2005, s. 13) aktardığına göre bu tanımlama aslında metaforun özünü yansıtmamaktadır. Çünkü Grekçe kökenli kelimenin meta (öte) ve pherein (taşımak, yüklenmek) kelimelerinden oluşmakta ve bir yerden başka bir yere götürme anlamına gelmektedir. Bu durumda yine de metaforlar bize olguya ilişkin tamamen bir bilgi vermese de onun belirgin özelliklerini bize tasvir ederek olguyu anlamamızı sağlayabilir. Örneğin bilinmeyen bir kuşu tarif ederken ‘bir güvercine benzer’ dediğimiz zaman karşı taraftaki kişinin kafasında o kuşun tamamen olmasa da kabaca bir imajını oluşturmasına yardımcı oluruz. Shuell’in de ifade ettiği üzere eğer bir görsel bin kelimeye bedelse, bir metafor da bin resme bedeldir. Çünkü bir resim durağan bir imge iken, metafor zihnimize bize bir model sunmaktadır (aktaran Saban vd., 2014). Bu nedenle öğretmenlerin okulda eğitime yönelik görüşlerini bir metafor yoluyla ifade etmelerini istemek onların algılarını tasvir etmede ve görüşlerini ortaya koymada kullanılabilir bir yöntemdir. Metaforlara ilişkin öncü kabul edilebilecek ilk çalışma, Lakoff ve Johnson (1980) tarafından gerçekleştirilmiş ve “bilişsel metafor kuramı” ortaya çıkmıştır. Bu kurama göre metaforlar, insanların dünya ve gerçeklik üzerine olan düşüncelerini biçimlendiren zihinsel yapılar olarak ifade edilmektedir. Metaforların eğitim araştırmalarında yaygınlıkla kullanılan bir yöntem olduğu alanyazından anlaşılmaktadır. Alanyazında öğretmen adayları, öğretmenler, öğrenciler, okul yöneticileriyle metafor çalışmaları yer almaktadır (Akbaba-Altun ve Apaydın, 2013;

Becker, 1991; Cerit, 2006; Gültekin, 2013; Jensen, 2006; Özücü, 2014; Özdemir ve Akkaya, 2013; Saban, 2009; Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Saban vd., 2014; Şimşek, 1997; Zheng ve Song, 2010).

Okul ve eğitim kavramlarıyla ilgili yine Grady, Fisher ve Fraser (1996) tecrübe edilen ve ideal eğitime yönelik ölçek geliştirme çalışmaları gerçekleştirmişlerdir. Özdemir ve Orhan (2019), Özücü (2014), Özdemir ve Erol (2015), Naıçacı ve Bektaş (2012), Özdemir ve Akkaya (2013), Saban (2008) gerçekleştirdikleri çalışmalarda öğretmen, öğretmen adayı, öğrenci gibi farklı grupların okula ilişkin algılarını metaforlar vasıtasıyla ortaya koymaya çalışmışlardır. Bununla birlikte Grady vd. (1996), Erginer (2011), Akbaba-Altun ve Apaydın (2013) ve Özücü (2014) Türk eğitim sistemi ve idealde eğitime yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bahsi geçen araştırma sonuçlarına bakıldığında okul ve eğitime yönelik hem olumlu hem de olumsuz yönde bir algının var olduğu, olumsuz algıların daha ağır bastığı görülmektedir. Bulgulara göre mevcut okul ve eğitimin idealdekini karşılamadığı anlaşılmaktadır. Araştırmaların katılımcılarının okulu olumlu yönde; bilgi yuvası ve aydınlanma yeri (örn.: kitap), kültürlenme ve şekillendirme yeri (kuyumcu atölyesi), vazgeçilmeyen (su), yol gösterici (keşif), mutluluk veren (lunapark), güven veren (aile), hayatın kendisi olan ve yaşama hazırlayan (hayat) bir yer olarak algıladığı ve idealde bu şekilde olması gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Olumsuz yönde ise bu çalışmalarda genel olarak okul, sınırlayıcı (seri üretim), baskıcı ve engelleyici (işkencehane), gözetim ve denetim merkezi (zihinsel dar bir ceket), yarış ve rekabet ortamı (at yarışı), anlamsız ve amaçsız bir yer (boş kutu) olarak algılandığı görülmektedir. Akbaba-Altun ve Apaydın (2013), Erginer (2011) ve Özücü (2014) ise eğitim ve Türk eğitim sistemine ilişkin görüşleri metaforlar vasıtasıyla ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmalarında yine okul gibi katılımcıların eğitimi de olumlu ve olumsuz yönde metaforlarla açıkladıklarını belirlemişlerdir. Yukarıda değinilen çalışmalar incelendiğinde Akbaba-Altun ve Apaydın (2013) ve Saban'ın (2008) çalışmaları özellikle öğretmenlerin "okul" ve "eğitim" kavramlarına ilişkin görüşlerini metaforlar vasıtasıyla ortaya çıkarmaya yönelik olduğu görülmektedir. Fakat öğretmenlerin tecrübe ettikleri ve ideallerindeki okulda eğitim kavramını nasıl algılayıp tanımladıklarına ilişkin bir çalışma alanyazında henüz yer almamaktadır. Bu çalışma kapsamında da öğretmenlerin tecrübe ettikleri ve ideallerindeki okulda eğitimin ortaya çıkarılması amaçlanarak sonuçların alanyazınla bütünleştirilmesi sağlanmış olacaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada iki temel soruya cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin "okulda tecrübe ettikleri eğitimi" yansıtan metaforik imgeler ve onların ortak özellikleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin "ideallerindeki okulda eğitimi" yansıtan metaforik imgeler ve onların ortak özellikleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışma sınıf öğretmenlerinin okulda eğitimi nasıl tecrübe ettiklerini ve ideallerinde okulda eğitim nasıl olduğunu, metaforlar vasıtasıyla yansıtmayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Bu desende, araştırma katılımcılarının yaşamlarını nasıl yorumladıkları, oluşturdukları ve deneyimlerine ne anlam kattıkları üzerinde durulur. Nitel araştırma deseni tüm disiplinlerde ve eğitimde yaygın kullanılan bir türdür (Merriam, 2013). Öğretmenlerin okulda mevcut eğitim ve idealde okulda eğitime yükledikleri çeşitli anlamları/bakış açılarının bütüncül ve geniş bir perspektifte belirlenmesi hedeflendiğinden bu desen tercih edilmiştir. Bireylerin olgu ve olaylara ilişkin deneyimlerini anlatmada metaforlar da nitel veri toplama araçları olarak kullanılabilir (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Eğitimin baş aktörü konumundaki öğretmenlerin, okulda eğitim ve idealde okulda eğitime yönelik bakış açılarını ortaya koymada metaforların kullanılması ve görüşlerinin bu yolla alınması uygun ve güçlü bir araç olduğu düşünülmüştür.

Araştırma Grubu

Araştırmada problem durumuna ilişkin eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde baş aktör olarak, deneyimi en iyi ifade edebilecek, problem durumuyla doğrudan ilişkili öğretmenler katılımcı olarak belirlenmiştir. Araştırma bu sebeple Osmaniye Merkez ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı farklı özelliklere sahip 10 ilkokulda çalışan 88 kadın 86 erkek toplam 174 sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “maksimum çeşitlilik örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Çünkü ilkokullarda çalışan tüm öğretmenlerin okulda tecrübe edilen eğitim ve idealde okulda eğitim olgusuna yönelik bir algısı ve deneyimi olabileceğinden; öğretmenler arasında farklı görüşlere ve özelliklere sahip olanlara ulaşmak istenilmiştir. Bu nedenle cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu bakımından farklı özelliklere sahip öğretmenler seçilerek örnekleme dâhil edilmiştir. Bununla birlikte öğrenci profili, fiziksel imkân bakımından farklı özelliklere sahip okullar tercih edilmiştir. Farklı demografi özelliklere sahip öğretmenler bu okullarda farklı deneyimler yaşayabileceğinden bu teknik ile yukarıdaki sayılan özellikler bakımından maksimum çeşitlilikte onlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle olguyla ilgili çok geniş bir yelpazede öğretmenlerin bakış açılarını yansıtmaya fırsatı yakalanarak okulda eğitim olgusunu çok bütüncül bir perspektiften görme imkânı sağlanmıştır. Katılımcı öğretmenlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlere İlişkin Demografik Veriler

<i>Cinsiyet</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Kadın	88	50.57
Erkek	86	49.42
<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Lisans	141	81.03
Lisansüstü	33	18.90

<i>Hizmet Yılı</i>	<i>Frekans (f)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
0-10	33	18.90
11-20	83	47.70
21-30	44	25.20
31 ve Üstü	14	8.04
Toplam	174	100

Çalışmanın başında öğretmenlere araştırmanın amacıyla ilgili bilgi verilmiş ve katılımın gönüllülük esasına göre olduğu hatırlatılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan verilerle ilgili Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Komisyonunun 2021/3/2 sayılı onayı alınmış ve bilimsel yayın etiği kurallarına uyulmuştur. Katılımcılara MEB'den gerekli izinlerin alındığı ve görüşlerin sadece araştırma kapsamında kullanılacağı, başka bir kurum ya da kişilerle paylaşılmayacağından görüşlerini özgürce paylaşabilecekleri söylenmiştir. Ayrıca araştırmacılar başlangıçta okulda eğitime yönelik kendi görüşlerini bir yere not etmiştir. Böylelikle araştırma süreci boyunca bunun farkında olarak kendi görüşlerinin yerine sadece katılımcı öğretmenlerin görüşlerinin yansıtılması sağlanmıştır. Öğretmenler metafor üretmeleri esnasında herhangi bir telkinde bulunulmayarak yansız bir şekilde kendi fikirlerini yansıtmaları için desteklenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla öğretmenin demografik bilgilerini de içeren bir form hazırlanmıştır. Form uygulanmadan önce dilbilim uzmanı bir de ölçme değerlendirme uzmanının formla ilgili görüşü alınmıştır. Daha sonra okullarda öğretmenlere tek tek ulaşılarak formlar verilmiş ve gerekli açıklamalar yapılarak daha sonra formların toplanacağı söylenmiştir. Her katılımcı öğretmen bu form vasıtasıyla, gönüllülük esasına göre görüşlerini ifade etme fırsatı elde etmiştir. Öğretmenlerden “okulda tecrübe ettikleri eğitime” ilişkin görüşlerini; “Bana göre okulda eğitim... gibidir, çünkü...” ve “ideallerindeki okulda eğitime” ilişkin görüşlerini de “Bana göre okulda eğitim... gibidir/gibi olmalıdır, çünkü...” ifadelerini kullanmaları istenmiştir. Her bir kategori için sadece tek bir metafor (ya da imge) üzerinde odaklanıp yoğunlaşarak görüşlerini yazmaları istenmiştir. İfadelerde yer alan “gibi” kelimesi genellikle metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasında bağı daha net bir şekilde kurmak amacıyla kullanılmıştır. “Çünkü” kelimesi de öğretmenlerin kendi ürettikleri metaforlara gerekçe veya mantıksal dayanak sunmaları için kullanılmıştır. Öğretmenlerin el yazılarıyla tamamladıkları formlar temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Öğretmenler bu süreç sonunda okulda eğitim olgusuyla ilgili toplam 129 adet metafor üretmişlerdir. Tecrübe edilen eğitime yönelik 63, ideallerindeki eğitime yönelik ise 67 metafor kullanarak görüşlerini açıklamışlardır. Bu metaforlar alfabetik sıraya göre Tablo 2’de görülmektedir. İkinci aşamada ise birinci aşamada oluşturulan metafor listesi öğretmenlere ulaşılarak tekrar dağıtılmıştır. Öğretmenlerden bu sefer de listede yer alan metaforlardan bir tane “tecrübe ettikleri” bir

tane de “ideallerindeki” okulda eğitimi yansıtan iki adet metafor seçmeleri ve bu seçimlerini gerekçeleriyle birlikte açıklamaları istenmiştir. Öğretmenlere ayrıca diledikleri takdirde listede yer almayan yeni metaforlar üretip kullanarak görüşlerini açıklayabilecekleri de söylenmiştir. Bu aşamada listede yer alan 129 metafordan 59 tanesi seçilip açıklanırken 70 adet metafor ise öğretmenler tarafından tercih edilmemiştir. Ayrıca öğretmenler tarafından yeni bir metafor da üretilmemiştir. Toplam 59 metafordan 24 tanesi tecrübe edilen (168 öğretmen) 35 tanesi de idealde (174 öğretmen) okulda eğitime yönelik görüşlerini yansıtmaktadır.

Tablo 2. İlk Aşamada Elde Edilen Metaforların Alfabetik Listesi

Açık büfe	Çocuk bakıcılığı	İngiliz anahtarı	Ruhu doyuran ilaç
Adada tek başına yaşam savaşı vermek	Çocuk parkı	İyileşen bir hasta	Seç beğen al
Ağlamayan çocuğa meme vermek	Çürük karpuz	Kamp alanı	Seçmece karpuz
Aile ortamı	Dalından kopan yaprak	Karanlıkta mum yakmak	Seri üretim
Aldığımız nefes	Demokrasi	Kaynak suyu	Sevdiğim bir yemeği yemek
Anne	Deneme tahtası	Keşif	Sevmediğim bir yemeği yemek
Antikor	Dengeli bir terazi	Kır gezisi	Su
Arı kovunu	Deniz	Kile şekil vermek	Suya yazı yazmak
Askeri eğitim	Deniz suyu	Kitap	Şaftı bozuk araba
Aşure	Doğa	Kopyala yapıştır	Şerbet
At yarışı	Doğa yürüyüşü	Kökleri sağlam bir ağaç	Takım oyunu
Avucunda kuş tutmak	Dostlar alışverişte görsün	Köy enstitüleri	Tedavi etmek
Ayakları dengeli olmayan bir sacayağı	Dört mevsim	Kurallar kitabı	Tek beden elbise
Bahçıvanlık	Dünya	Kurmalı saat	Tek kanatlı bir kuş
Bakıcılık yapmak	Eski model telefonlar	Kutup yıldızı	Törpü
Bal peteği	Fabrika	Menü	Tencere
Balık tutmak	Evimiz	Maraton yarışı	Tiyatro
Balık vermek	Ezber	Medrese eğitimi	Trafikte yol almak
Bambu yetiştirmek	Fabrika işçisi	Misafir tanrısının misafir ağırlaması	Uçan balık yüzen kuş
Bindiğin dalı kesmek	Felsefe	Mutfak	Ufuktan doğan güneş
Çiftçilik yapmak	Fidan yetiştirmek	Okyanus	Uzay çağı
Bir elin parmakları	Gerçek hayat	Olimpiyatlar	Varoluşçuluk
Bir kilim dokumak	Gizemli bir yolculuk	Orman	Yarış
Bitmeyen tablo	Gökkuşağı	Oyun hamuru	Yarış pisti
Bombardıman	Göle maya çalmak	Oyun oynamak	Yaz yağmuru
Borsa oynamak	Güneş	Özgür bir kuş	Yazboz tahtası
Boşa dönen araba lastiği	Hafta sonu kır gezisi	Patinaj yapan araba	Yeni doğan güneş
Bozuk plak	Halı dokumak	Pınar	Yolculuk
Bukalemun	Hapishane	Programlanmış makine	Yüz metre koşusu
Buz dağının görünen yüzü	Havanda su dövme	Puzzle	Yöresel ürünler
Büyük bir dünya	Hazır yemek	Rayında ilerleyen bir tren	
Çiçek yetiştirmek	Heykeltıraşlık	Resim yapmak	
Çobanlık yapmak	Hobi diyarı	Robot fabrikası	

Verilerin Analiz Edilmesi

Verilerin toplanması sonucunda her metaforun konusu ve bağlamı göz önünde bulundurularak elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi öğretmenlerin

tecrübe ettikleri ve ideallerindeki okulda eğitime yönelik görüşlerden elde edilen verilerin kavramsal kategorilerini oluşturmak ve onlar arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla verilerin satır satır ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesini içerir. Bu amaçla öğretmenlerin ürettikleri metaforik imgeler (a) metaforun konusu, (b) metaforun kaynağı ve (c) metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki bakımından içerik analizine tabi tutulmuştur (Forceville, 2002; Saban vd., 2014).

Verileri Analiz Süreci:

Verilerin analizi sürecinde ilk olarak öğretmenler tarafından oluşturulan tüm metaforlar alfabetik olarak sıraya dizilmiş, frekansları belirlenip ait oldukları “tecrübe edilen” ve “idealdeki” okulda eğitim kategorilerine eklenmiştir. Daha sonra ise bir metaforik imgeyi en iyi temsil eden öğretmenin görüşü (alıntı) seçilip “metaforu açıklayan örnek imge” olarak seçilmiştir. Seçilen örnek imgelerin hepsi daha sonra “okulda eğitim” olgusunu açıklama bakımından sahip oldukları özelliklere göre iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Bu süreç sonunda ayrı ayrı kodlamalar bir araya getirilip toplam 59 adet kod (özellik) “okulda eğitim” olgusunu kavramsallaştırması için ayrıştırılarak (ortak özellikler bir araya getirilerek) ana ve alt kategoriler görüş birliği sağlanarak oluşturulmuştur. Mesela, bir öğretmenin “Okulda tecrübe ettiğim eğitim ağlamayan çocuğa meme vermek gibidir. Çünkü çocukların çoğu okula gelme ve okulda bir şeyler öğrenme konusunda çok isteksiz. Çocuğun isteği olmadan zorla bir şeyler öğretmemiz isteniyor. Veliler ve bizim sürekli itip kakmamızla bir şeyler öğreniyorlar.” şeklindeki görüşü “okulda öğrencinin ilgi ve istekliliğine bakılmaz” şeklinde kodlanarak “gönülsüz/aktif katılımsız bir olgu olarak okulda eğitim” kategorisinin oluşturulmasında kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların inanılabilirliğini arttırmak amacıyla oluşturulan kodlar ve kavramsal kategorilere yönelik araştırmacılar tarafından yapılan yorumlar katılımcı öğretmenlerin görüşleri de verilerek desteklenmiştir. Bununla birlikte araştırma sürecinde gerçekleştirilen veri analizi süreci bir ölçme değerlendirme uzmanı ve bir de nitel veri analizi konusunda yetkin uzman tarafından belirli aralıklarla gözden geçirilerek dönütler verilmiştir. Süreç boyunca fikirlerin paylaşımı ve görüş birliğinin sağlanması için düzenli bir şekilde bir araya gelinmiştir. Öğretmenler araştırmaya gönüllülük esasına göre katılmış ve araştırma sonucunda elde edilen kavramsal kategori ve üst temalarla ilgili birkaç öğretmenin görüşü sorulup dönüt alınarak onlara ortaya çıkan sonuçlar teyit ettirilmiştir.

Bulgular

Okulda Tecrübe Edilen Eğitim ile İlgili Metaforik İmgeler

Katılımcı öğretmenler okulda tecrübe ettikleri eğitimi 24 adet metafor ile açıklayarak görüşlerini yansıtmışlardır. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından sekiz ana kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Bu kategoriler; “tutarsız/değişken/sürdürülebilirliği olmayan bir olgu”,

“rekabetçi/toplumsal fırsat eşitsizliği üreten/sosyal sermaye aracı bir olgu”, “karmaşık ve kronik sorunları olan/bireyin ihtiyacına cevap vermeyen bir olgu”, “amaçsal olarak indirgenmiş bir olgu”, “yapay/sığ/gerçekte aynı olmayan bir olgu”, “tekdüze/kısıtlayıcı/belirli kalıpları olan/kapalı sistem bir olgu”, “gönülsüz/aktif katılımsız bir olgu” ve “emek çaba gerektirmeyen bir olgu” şeklindedir. Oluşan kategorilerden de anlaşılacağı üzere öğretmenlerin okulda eğitime yönelik deneyimleri olumsuz yöndedir. Tablo 3 bu ana kategorileri, metaforları, frekans ve yüzde dağılımlarını sunmaktadır.

Tablo 3. Günümüzde Okulda Tecrübe Edilen Eğitime İlişkin Kategoriler ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kategorideki</i>		<i>Metaforlar</i>	<i>Frekans(f)</i>
	<i>- Katılımcı f (%)</i>	<i>- Metafor f (%)</i>		
1. Tutarsız, Değişken ve Sürdürülebilirliği Olmayan	-29 (17.20)		Deneme tahtası	15
	-2 (8.30)		Yazboz tahtası	14
2. Rekabetçi, Toplumsal Fırsat Eşitsizliği Üreten Bir Sosyal Sermaye Aracı			Maraton yarışı	14
	-44 (26.10)		At yarışı	12
	-5 (20.80)		Yüz metre koşusu	6
			Adada tek başına yaşam savaşı vermek	6
			Borsa oynamak	6
3. Karmaşık, Kronik Sorunları Olan ve Bireyin İhtiyacına Cevap Vermeyen			Patinaj yapan araba	8
	-22 (12.20)		Eski model telefonlar	6
	-5 (20.80)		Bozuk plak	3
			Karanlıkta mum yakmak	3
			Trafikte yol almak	2
4. Amaçsal Olarak İndirgenmiş	-8 (4.40)		Bakıcılık yapmak	8
	-1 (4.10)			
5. Yapay, Sığ, Gerçekte Aynı Olmayan	-17 (9.40)		Çürük karpuz	7
	-3 (12.50)		Suya yazı yazmak	7
			Tiyatro	3
6. Tekdüze, Kısıtlayıcı ve Belirli Kalıpları Olan Kapalı Bir Sistem	-28 (17.20)		Misafir tanrısının misafir ağırlaması	12
	-3 (12.50)		Tek beden elbise	10
			Seri üretim	6
7. Gönülsüz ve Aktif Katılımsız	-11 (6.50)		Ağlamayan çocuğa meme vermek	5
	-3 (12.50)		Sevilmeyen bir yemeği yemek	4
			Uçan balık yüzen kuş	2
8. Emek Çaba Gerektirmeyen	-9 (5.30)		Hazır yemek	5
	-2 (8.30)		Balık vermek	4
Toplam	-168 (100)		24 (100)	168
	-24 (100)			

Tutarsız/Değişken/Sürdürülebilirliği Olmayan Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 29 katılımcı ve iki adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4. Birinci Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
1. Tutarsız, Değişken ve Sürdürülebilirliği Olmayan	Her gelenin öncelikleri yok sayıp kendi yöntemini uygulamasıdır.	Deneme tahtası (15)
	Yapılan müdahalelerin sonuçları görülmeden hemen yenisiyle değiştirilir.	Yazboz tahtası (14)

1. Deneme Tahtası (Her gelenin önceki uygulamaları yok sayıp kendi yöntemini uygulamasıdır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda sürekli değiştirilen, tutarlılığı olmayan, sürekli yeni bir şeyler denenilen bir eğitimin var olduğunu ve bu durumun hem kendilerinde hem de öğrencilerinin kafasını karıştırdığını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Okulda tecrübe ettiğim eğitim, deneme tahtası gibi. Çünkü ben beş yıllık öğretmenim, göreve başladığımdan beri sürekli sistem, öğretim programı daha öncekiler ve altyapı gibi etkenler dikkate alınmadan değişiyor. Okulun, ben yaptım oldu anlayışıyla her gelenin öncekini yok sayıp kendi yöntemini denediği bir yer olduğunu hissediyorum.”

2. Yazboz Tahtası (Yapılan müdahalelerin sonuçları görülmeden hemen yenisiyle değiştirilir)

Bu metafor ile öğretmenler, yapılan yenilikler yerine oturmadan, sonuçlarına bakılmaksızın sistemin değiştirildiğini, okulda sürdürülebilir bir eğitimin imkânsız olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim yazboz tahtası gibi. Çünkü tam yeni sisteme alıştım derken bir bakıyorum bir yenisi geliyor. Bu baş döndürücü hızdan ben ve de öğrencilerim çok olumsuz etkileniyor. Artık dört yıl boyunca öğrencilerimi bir kez olsun standart bir sistemde mezun etmek istiyorum.”

Rekabetçi/Toplumsal Fırsat Eşitsizliği Üreten/Sosyal Sermaye Aracı Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 44 katılımcı ve beş adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. İkinci Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

Kategori Adı	Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)	Metaforlar (f)
2. Rekabetçi, Toplumsal Fırsat Eşitsizliği Üreten Bir Sosyal Sermaye Aracı	Tüm akranlar rakip olarak görülür ve onları geride bırakabilmek başarı ölçütü sayılır. Başarı dar ve kısıtlı bir tanıma indirgenir.	Maraton yarışı (14)
	Sadece sınavlarda dereceye girenleri, rakiplerini geride bırakabilenleri başarılı ve önemli görmektedir.	At yarışı (12)
	Başarı her kademede kısıtlı bir zaman zarfında ölçülür.	Yüz metre koşusu (6)
	Her birey için fırsat eşitliği sağlamaz. Çocuklara eşit şartlarda eğitim imkânı sağlamamaktadır.	Adada tek başına yaşam savaşı vermek (6)
	Veli ve okulun öğrencilere, kazanç getiri aracı olarak yatırım yapmasına sebep olmaktadır.	Borsa oynamak (6)

1. Maraton Yarışı (Tüm akranlar rakip olarak görülür ve onları geride bırakabilmek başarı ölçütü sayılır. Başarı dar ve kısıtlı bir tanıma indirgenir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulu herkesin birbirini rakip olarak görüp yarıştığını ve başarı için uzun soluklu, rekabetçi bir süreç yaşanan yer olarak belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim bir maraton yarışı gibi. Çünkü maraton yarışındaki gibi başarılı olman için sürekli çok uzun ve rekabetçi bir süreç var önünde. Başarılı olmak istiyorsan akranlarını geçmek zorundasın okulda. Geride kalırsan tozu yutmuşsun demek.”

2. *At Yarışı (Sadece sınavlarda dereceye girenleri rakiplerini geride bırakabilenleri başarılı ve önemli görmektedir)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda belirli bir kritere göre yapılan sınavlarda dereceye girenler ve rakibini geride bırakabilenlerin başarılı sayıldığını ve bu öğrencilere önem verildiğini, diğerlerini ise kimsenin umursamadığını ifade etmişleridir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim at yarışı gibi. Çünkü okullar ve okuldaki öğretmenler sene başından itibaren yarışta birinci gelebilecek safkan atı bulup yarışı kazanmaya çalıştıkları gibi başarılı olabilecek zeki öğrencileri belirleyip onları diğer sınıflarla ve okullarla yarıştırmak için hazırlıyorlar. Diğer vasat ve üstü öğrencilerde yarıştan kopup arada kaynayıp gidiyor.”

3. *Yüz Metre Koşusu (Başarı her kademede kısıtlı bir zaman zarfında ölçülür)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda yıllarca yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinin kısa bir zaman dilimindeki bir sınavda, bir çırpıda değerlendirilerek başarı ya da başarısızlığın belirlendiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim yüz metre koşusu gibi. Çünkü tabiri caizse yıllardır başarılı olmak için antrenman yapıyorum öğrencilerimle ve sonra öğrencilerimin çoğu yüz metre koşusu gibi kısa süreli, telafisi olmayan bir sınava girip tel tel dökülüyorlar tabi olarak. Çünkü bunlar ilkokul çocuğu.”

4. *Adada Tek Başına Yaşam Savaşı Vermek (Her birey için fırsat eşitliği sağlamaz. Okulda çocuklara eşit şartlarda eğitim imkânı sağlanmamaktadır)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulların her öğrenciye eşit imkanlar sunmadığını, dezavantajlı öğrencilerin bu durumdan çok etkilendiğini ve bu nedenle de öğrenciler arasındaki uçurumu daha da derinleştirdiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim adada tek başına yaşam savaşı vermek gibi. Çünkü ben okulda tüm öğrencilerime eşit bir şekilde davranmak için elimden geleni yaparım, her sınıfın da aslında bir öğretmeni var fakat iş öğretmenle bitmiyor. Öğretmenler olarak her ne kadar elimizden geleni yapsak da öğretmen dışındaki etkenler yüzünden öğrenciler eşit şartlarda eğitim alamıyor. Her okul ilkokul ama hepsinin şartları ve imkânı birbirinden tamamen çok farklı maalesef.”

5. *Borsa Oynamak (Veli ve okulun öğrencilere, kazanç getiri aracı olarak yatırım yapmasına sebep olmaktadır)*

Bu metafor ile öğretmenler, artık okulların ve velilerin öğrencileri sosyal statü ve tanınırlık bakımından bir kazanç, getiri aracı olarak gördüğünü ve bunun için çabaladığını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Artık okulda çocuklar da bir yatırım aracı gibi olmuş. Aynı borsadaki gibi sınavda başarılı olabilecek çocuklara odaklanılıyor. Veliler benim çocuğum iyi bir yer kazansın iyi para kazanan bir mesleği olsun diye iyi bir öğretmen, iyi bir okul vs. bulmakta adeta birbirleriyle yarışıyorlar. Öğretmenler ve okulda keza.”

Karmaşık ve Kronik Sorunları Olan/Bireyin İhtiyacına Cevap Vermeyen Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 22 katılımcı ve beş adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Üçüncü Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
3. Karmaşık, Kronik Sorunları Olan ve Bireyin İhtiyacına Cevap Vermeyen	Geçmişten günümüze süregelen kronik sorunlar taşımaktadır.	Patinaj yapan araba (8)
	Öğrencilerin bugünkü ihtiyaçlarına yanıt vermekte yetersizdir.	Eski model telefonlar (6)
	Eski, ihtiyaca cevap vermeyen aynı bilgiler sürekli tekrar edilmektedir.	Bozuk plak (3)
	Birçok etken tarafından olumsuz yönde etkilenmektedir.	Karanlıkta mum yakmak (3)
	Birçok sorundan beslenen karmaşık bir süreçtir.	Trafikte yol almak (2)

1. *Patinaj Yapan Araba (Geçmişten günümüze süregelen kronik sorunlar taşımaktadır. Yıllardır aynı şeyler tekrar edilmektedir)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda geçmişte yer alan benzer sorunların halen yaşandığını ve bir türlü bu sorunlara kalıcı bir çözüm bulunamadığını ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Okulda tecrübe ettiğim eğitim, bir patinaj yapan araba gibi. Çünkü göreve başladığımdan beri hatta öğrencilik hayatımdan beri öğrenci, öğretmen, veli, öğretim programı vs. kaynaklı birçok sorunun günümüzde bile halen devam ettiğini görüyorum. Etkili bir çözüm bulunamamış ki bu sorunlar halen devam ediyor.”

2. *Eski Model Telefonlar (Öğrencilerin bugünkü ihtiyaçlarına yanıt vermekte yetersizdir)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda yapılan eğitimin artık gerçekten hayatta işimize tam anlamıyla yaramadığını, öğrencilerin ihtiyaç duyduğu şeyleri karşılamaktan uzak olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin:

“Okulda tecrübe ettiğim eğitim, eski model telefonlar gibi. Çünkü eski model telefonlar artık şimdi ihtiyacımızı karşılamıyor. Okulda eğitim adı altında yaptığım şeylerin de çoğu artık günümüzde öğrencinin ihtiyaç duyduğu şeyleri öğretmiyor ve bu konuda onların ihtiyacını karşılamadığını görüyorum. Bu çağda bir sürü öğrencinin kazanması gereken yeni beceriler var ama biz tamamen bunlarla uğraşmıyoruz okulda. Bizim programa müdahale şansımız da yok.”

3. *Bozuk Plak (Eski, ihtiyaca cevap vermeyen aynı bilgiler sürekli tekrar edilir)*

Bu metafor ile öğretmenler, öğrencilerin ihtiyacına cevap vermeyen bilgilerin okula gelen her nesle değiştirilmeden sürekli aktarıldığını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Benim için okulda eğitim bozuk plak gibi bir şeydir. Çünkü yıllardır hep aynı şeyleri tekrar ediyorum. Öğrencilere yeni şeyler, yeni bilgiler sunma imkânı çok kısıtlı. Ama bir taraftan her şey değişiyor, bilgi de değişiyor. Biz bir yerde, bir şeylere takıldık kaldık sürekli.”

4. Karanlıkta Mum Yakmak (Birçok etken tarafından olumsuz yönde etkilenmektedir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimi etkileyen birçok olumsuzluk ve etken varken yine de öğrencilerine bir şeyler öğretmek için çabaladıklarını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Benim için okulda eğitim karanlıkta mum yakmak gibi. Çünkü bilindiği gibi birçok sorun var okulda, benim yaptıklarım bu kadar sonunun içinde bir mum ışığı gibi ama yine de ben öğrencilerime bir şeyler öğretmek onları eğitmek için çabalamaya devam ediyorum.”

5. Trafikte Yol Almak (Birçok sorundan beslenen karmaşık bir süreçtir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin çok karmaşık bir süreç olduğunu çünkü okulda yer alan birçok sorunun bu karmaşıklığa sebep olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin:

“Benim için okulda eğitim trafikte yol almak gibi. Çünkü aynı trafikte arabamla giderken oradan bir araba çıkması, buradan bir araba çıkması gibi okulda eğitim de karmakarışık bir durum. Tam bir sorunu hallettim derken bir bakıyorum süreçte yeni sorunlar karşıma çıkıyor ve ben bunlarla da boğuşuyorum.”

Amaçsal Olarak İndirgenmiş Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriye toplamda sekiz katılımcı ve bir adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriye oluşturan metafor ve onun ortak özelliği Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7. Dördüncü Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
4. Amaçsal Olarak İndirgenmiş	Öğrenciyi eğitmek yerine, ona göz kulak olmak ve veliye vakit kazandırmaktır.	Bakıcılık yapmak (8)

1. *Bakıcılık Yapmak (Öğrenciyi eğitmek yerine, beklenti ona göz kulak olmak ve veliye vakit kazandırmaktır)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin günümüzde yegâne amacının öğrenciyi eğitmek değil; bir kreş, bir bakım evi gibi görev yapıp onlara bakıcılık yaparak velilere vakit kazandırmak olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin:

“Benim için okulda eğitim bakıcılık yapmak gibi bir şey. Çünkü aile bizden çocuğuyla sanki öğretmen değil de bakıcısıymış gibi ilgilenmemizi, şikâyet etmememizi ve gerisine de karışmamamızı istiyor. Okula gelen öğrenciyi gün boyu oyalamamızı, işleri bitinceye kadar ona göz kulak olmamızı bekliyorlar. Çoğunun da öğrencisinin okulda ne yaptığı umurunda değil. Çocuk akşama kadar oyalandı mı? O zaman tamam.”

Yapay/Sığ/Gerçekte Aynı Olmayan Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriye toplamda 17 katılımcı ve üç adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 8’de görülmektedir.

Tablo 8. Beşinci Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
5. Yapay, Sığ, Gerçekte Aynı Olmayan	Beklenenden ve görünenden çok farklıdır. Gerçek yaşama transfer edilemez. Her okulda kaliteli eğitim yapılıyor algısı yaratmaktadır.	Çürük karpuz (7) Suya yazı yazmak (7) Tiyatro (3)

1. Çürük Karpuz (Beklenenden ve görünenden çok farklıdır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin beklentiyi karşılamaktan çok uzak ve aslında görünenden çok farklı bir olgu olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim çürük karpuz gibi. Çünkü bir defasında manavdan dış görünüşüne, çıkarttığı sese bakıp bir karpuz seçtim eve gelip kesince bir baktım ki çürümüş ve kokuşmuş. İşte okuldan beklenen eğitimle gerçekte olan da aynı karpuz gibi tamamen birbirinin tam zıddı ve çoğu zaman hayal kırıklığı.”

2. Suyu Yazı Yazmak (Okuldaki eğitim gerçek yaşama transfer edilememektedir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda verilen eğitimin gerçek yaşama transfer edilemediğini çünkü öğrencilerin bu bilgileri gerçek yaşamda kullanamadığını bu nedenle de kalıcı öğrenmenin sağlanmadığını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim suya yazı yazmak gibidir. Çünkü okulda öğrenci gerçek yaşamda işine yarayacak bilgiler yerine sınavlarda başarılı olması için eğitim alıyor. Öğrenci bu bilgileri geçici bir süreliğine ezberliyor ama sınavdan sonra unutup gidiyor. Bir işlerine yaramıyor çünkü.”

3. Tiyatro (Her okulda kaliteli eğitim yapıyor algısı yaratmaktadır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulların ve çoğu öğretmenin sanki iyi bir eğitim veriyormuş gibi davrandığını ama gerçekte bunun hiç de öyle olmadığını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim tiyatro gibi. Çünkü gerçekte çok başarısız, problemlerli okullar olmasına rağmen her yerde herkes sanki çok iyi bir eğitim veriyormuş gibi lanse ederek reklamını yapmaya çalışıyor. Perdeyi bir indersen aslında gerçekte çok farklı şeyler oluyor. Çünkü gerçekte olanla kimse ilgilenmiyor. O nedenle de herkes bu tiyatro oyununu oynamaya devam ediyor.”

Tekdüze/Kısıtlayıcı/Belirli Kalıpları Olan/Kapalı Sistem Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriye toplamda 28 katılımcı üç adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9. Altıncı Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
6. Tekdüze, Kısıtlayıcı ve Belirli Kalıpları Olan Kapalı Bir Sistem	Öğrencileri tek tip olarak şekillendirmek ister. Belirli kalıpların dışına çıkmayı kabul etmez.	Misafir tanrısının misafir ağırlaması (12)
	Yeni fikirlere ve girişimlere açık değildir. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri göz ardı eder.	Tek beden elbise (10)
	Öğrenilenler içselleştirilmez.	Seri üretim (6)

1. Misafir Tanrısının Misafir Ağırlaması (Öğrencileri tek tip olarak şekillendirmek ister. Belirli kalıpların dışına çıkmayı kabul etmez)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin standart bir şekilde belirli kalıpların dışına çıkmayıp öğrencileri tek tip olarak yetiştirmeye çalıştığını, bu bağlamda okulda öğrencileri sınırlandırıp kısıtladığını ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim misafir tanrısının misafir ağırlaması gibi. Misafir tanrısı evine gelen misafirlere çok iyi davranır, onları ağırlamış. Sonra da akşam yatağa yatırır. Eğer misafir

yataktan uzunsu uzun kısmını keser, eğer kısaysa da uzatmış. Biz de aynı şekilde okulda öğrencilerin bildiğimiz ve belirlediğimiz kriterlerin dışına çıkmalarına izin vermeyerek onların sıvırlen farklı yönlerini törpüleyerek kafamızdakine göre şekillendirmeye çalışıyoruz.”

2. Tek Beden Elbise (Yeni fikirleri ve girişimlere açık değildir. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri göz ardı eder)

Bu metafor ile öğretmenler, okullarda tüm öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneğine bakılmaksızın tek tip öğrenme ortamlarında eğitimin gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim tek beden elbise gibi. Herkesi aynı beden elbiseye sokmaya çalışmak gibi biz de okulda tüm öğrencileri aynı ilgi, ihtiyaç ve yeteneğe sahipmiş ve de aynı ortamda iyi öğrenebiliyormuş gibi davranıyoruz. Aynı yerde aynı eğitimi veriyoruz herkese. Bu elbiseyi giyersen giymezsen başka elbise yok diyoruz.”

3. Seri Üretim (Öğrenilenler içselleştirilmez. Okulda sadece monoton bir şekilde bilginin aktarımı yapılmaktadır)

Bu metafor ile öğretmenler, programı yetiştirmek için konuları hızlı bir şekilde öğrencilerin tamamen içselleştirmesini beklemeden tekdüze bilginin aktarımının yapıldığını ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim seri üretim gibi. Aynı bir fabrikada bantlar üzerinde ilerleyen bir ürüne makinanın bir şey eklemesi gibi okulda da öğrencilere sürekli durmaksızın bilgi aktarılmaktan başka bir şey yapılmıyor.”

Gönülsüz/Aktif Katılımsız Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 11 katılımcı ve üç adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 10’da görülmektedir.

Tablo 10. Yedinci Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

Kategori Adı	Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)	Metaforlar (f)
7. Gönülsüz ve Aktif Katılımsız	Öğrencinin ilgi ve istekliliğine bakılmaz.	Ağlamayan çocuğa meme vermek (5)
	İstenilmeyen, sevilmeyen bir zorunluluktur.	Sevilmeyen bir yemeği yemek (4)
	Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmaz.	Uçan balık yüzen kuş (2)

1. Ağlamayan Çocuğa Meme Vermek (Öğrencinin ilgisine ve istekliliğine bakılmaz)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda bazı öğrencilerin bir şeyler öğrenmek için ne bir ilgi ne de bir istek duyduğunu ve buna bakılmaksızın okulda eğitimin yürütüldüğünü ifade etmişlerdir.

Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim ağlamayan çocuğa meme vermek gibi. Çünkü bakıyorum öğrencilerimin çoğu okula gelmekte ve bir şeyler öğrenmekte çok isteksiz, böyle bir niyetleri yok. Başka amaçlar peşindeler fakat yine de ben onların hala bu durumlarına bakmaksızın, ısrarla bir şeyler öğretmeye çalışıyorum.”

2. Sevilmeyen Bir Yemeği Yemek (İstenilmeyen, sevilmeyen bir zorunluluktur)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda öğrenci, öğretmen herkesin mevcut durumdan hiç de memnun olmadığını; fakat öğrencinin okula gelmek öğretmenin de eğitime devam etmek zorunda olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim sevilmeyen bir yemeği yemek gibi. Çünkü yemeği sevmiyorsun ama aç kalmamak için veya başka seçeneği olmadığı için yemek zorunda kalıyorsun. Okullarda eğitim de aynı bu şekilde ne öğrenciler ne de öğretmenler mevcut durumdan memnun. Fakat bir taraftan da okula gelmeye ve eğitim öğretime devam etmeye mecburlar işte.”

3. Uçan Balık Yüzen Kuş (Bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmaz)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda farklı bireysel özelliklere sahip çocuklardan doğasına uygun olmayan ve hatta kapasitelerinin de üzerinde şeyler beklendiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim uçan balık yüzen kuş yetiştirmek gibi. Çünkü balıktan uçmasını kuştan da yüzmesini beklemek onun farklı olduğunu kabul etmemek demektir. Benim de sınıfta matematiği hiç sevmeyen ama resimde çok başarılı bir öğrencim var. Ama ben bu öğrencimin sadece bu başarısını baz alıp değerlendiremiyorum. Diğer derslerde örneğin matematikte de başarılı olmasını istiyorum ki geçsin. Okul da sınavlar da yine aynı durum söz konusu ne yazık ki.”

Emek Çaba Gerektirmeyen Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda dokuz katılımcı iki adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11. Sekizinci Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

Kategori Adı	Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)	Metaforlar (f)
8. Emek Çaba Gerektirmeyen	Öğrencilere bilgileri özümsemesini beklemeden hazır bir şekilde verir.	Hazır yemek (5)
	Emek çaba beklemeden öğrenciyi ödüllendirir.	Balık vermek (4)

1. Hazır Yemek (Öğrencilere bilgileri özümsemesini, içselleştirmesini beklemeden hazır bir şekilde verir)

Bu metafor ile öğretmenler, öğrenme sürecine katılarak öğrenilenleri özümsemeden, içselleştirmeden hazır bir şekilde bilginin aktarımının yapıldığını, öğrencinin kendi kendine öğrenme sürecini yaşamadığını, pasif bir şekilde süreçte yer aldığını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim hazır yemek gibi. Çünkü nasıl ki hazır yemek hazır halde gelir öğrencilerim de hiçbir zaman kendi kendilerine öğrenemiyorlar sürekli bana bağılılar. Sürekli benim ağızımdan çıkacakları, benim kendilerine bir şeyler vermeme bekliyorlar. Hep benim gözetimindedeler. Çünkü sınıfta çok kalabalık ve öyle devam etmezsem programı yetiştiremiyorum.”

2. Balık Vermek (Emek çaba beklemeden öğrenciyi ödüllendirir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda öğrencilerin emek çaba harcamaları beklenmeden ödüllendirildiğini ve bu şekilde öğrencilerin tembellik ve kolaycılığa alıştırıldığını belirtmişlerdir.

“Bana göre okulda eğitim balık vermek gibi. Çünkü en ufak bir olumlu şeyde ya da hiçbir başarı göstermeden öğrencileri ödüllendiriyoruz. Bu yüzden de onlar hiçbir çaba göstermiyorlar bir

şeyler öğrenmek için ve buna alıştılar. Ama gerçek hayatta hiç böyle değil. Sonra ne yapacaklar hiç bilmiyorum."

İdealdeki Okulda Eğitim ile İlgili Metaforik İmgeler

Katılımcı öğretmenler idealde okulda eğitimi 35 adet metafor ile açıklayarak görüşlerini yansıtmışlardır. Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından sekiz ana kategori altında toplandığı belirlenmiştir. Bu kategoriler; "sistematiiklik/uzmanlık gerektiren bir olgu", "çok kültürlülüğü aşıl原因an/bireysel farklılıklara duyarlı ve saygılı bir olgu", "bireyin ilgi ve ihtiyacını gözetten/birey odaklı bir olgu", "bireyin kendini gerçekleştirmesine olanak sağlayan bir olgu", "dengeli/hassas bir olgu", "bireyi gerçek yaşama hazırlayan bir olgu", "bireyi toplumsallaştıran bir kasıtlı kültürlenme aracı bir olgu" ve "emek/çaba/sabır gerektiren bir olgu" şeklindedir. Tablo 12 idealde okulda eğitime ilişkin oluşan kategorileri, metaforları, frekans ve yüzde dağılımlarını sunmaktadır.

Tablo 12. İdealde Okulda Eğitime İlişkin Kategoriler, Metaforlar, Frekans ve Yüzde Dağılımları

Kategori Adı	Kategorideki - Katılımcı f(%) - Metafor f(%)	Metaforlar	Frekans(f)
1. Sistematiiklik ve Uzmanlık Gerektiren	-15 (8.60) -3 (8.5)	Bir kilim dokumak	8
		Rayında ilerleyen bir tren	5
		Kile şekil vermek	2
2. Çok Kültürlülüğü Aşıl原因an, Bireysel Farklılıklara Duyarlı ve Saygılı	-12 (6.80) -4 (11.40)	Demokrasi	3
		Aşure	3
		Yöresel ürünler	3
		Orman	3
3. Bireyin İlgi ve İhtiyacını Gözetten, Birey Odaklı	-52 (29.80) -8 (22.80)	Açık büfe	13
		Güneş	8
		Özgür bir kuş	6
		Su	6
		Çocuk parkı	6
		Oyun hamuru	5
		Seçmece karpuz	4
Olimpiyatlar	4		
4. Bireyin Kendini Gerçekleştirmesine Olanak Sağlayan	-18 (10.30) -5 (14.20)	Gizemli bir yolculuk	6
		Doğa yürüyüşü	4
		Kitap	3
		Felsefe	3
5. Dengeli ve Hassas	-14 (8.00) -4 (11.40)	Heykeltraşlık	2
		Avucunda kuş tutmak	6
		Arı kovarı	3
		Bir elin parmakları	3
6. Bireyi Gerçek Yaşama Hazırlayan	-15 (8.60) -3 (8.50)	Dengeli bir terazi	2
		Gerçek hayat	10
		Doğa	3
7. Bireyi Toplumsallaştıran Bir Kasıtlı Kültürlenme Aracı	-30 (17.20) -4 (11.40)	İngiliz anahtarı	2
		Kökleri sağlam bir ağaç	13
		Köy Enstitüleri	9
		Tedavi etmek	5
8. Emek, çaba ve sabır gerektiren	-20 (11.50) -4 (11.40)	Şerbet	3
		Çiftçilik yapmak	9
		Aile ortamı	6
		Fidan yetiştirmek	3
Toplam	17 (100) 35 (100)	Bambu yetiştirmek	2

Sistematiklik/Uzmanlık Gerektiren Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 15 katılımcı ve üç adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 13'te görülmektedir.

Tablo 13. Birinci Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
1. Sistematiklik ve Uzmanlık Gerektiren	Düzenli ve sistematik bir süreçtir.	Bir kilim dokumak (8)
	Bireyin öğrenmesi için tüm süreçlerin planlanmasıdır.	Rayında ilerleyen bir tren (5)
	Ustalık ve uzmanlık gerektirir.	Kile şekil vermek (2)

1. Bir Kilim Dokumak (Düzenli ve sistematik bir süreçtir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin düzenli ve sistematik bir şekilde ustalıklı ilerlemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim bir kilim dokumak gibi olmalıdır. Çünkü kilim dokurken kilimin üzerine desenlerin nakşedilmesi büyük bir ustalık gerektirmektedir. Yavaş yavaş, ince ince, tek tek sırasıyla desenler işlenir ve şekillenir. Okulda eğitim de böyle olmalı ve çocukların geleceğini böyle adım adım şekillendirmeli ve istediğimiz davranışları beyinlerine işlemeliyiz."

2. Rayında İlerleyen Bir Tren (Bireyin öğrenmesi için tüm süreçler planlanmasıdır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda bireyin öğrenmesi için tüm süreçlerin adım adım planlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim rayında ilerleyen bir tren gibi olmalıdır. Çünkü bir tren kendisi için yapılan rayda ilerler ve raylarda ilerleyen trenin nereye gideceği, nerede ray değiştireceği hep planlanmıştır. Tren sadece rayda ilerler ve menziline varır. Okulda eğitim de böyle olmalı tüm süreçleri adım adım planlanmalı ve öğrenci trenin yol aldığı gibi süreçte yeni bilgiler ve yeni beceriler kazanarak ideallerine ulaşmalıdır."

3. Kile Şekil Vermek (Ustalık ve uzmanlık gerektirir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin ustalık ve uzmanlık gerektiren bir olgu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim kile şekil vermek gibi olmalıdır. Çünkü nasıl ki başlangıçta kilin hiçbir şeye benzemeyip bir ustanın elinde bir sanat eserine dönüşmesi gibi okulda öğrencilerin de usta öğretmenlerin dokunuşlarıyla kusursuz olarak şekillenmeleri gerekmektedir."

Çok Kültürlülüğü Aşılayan/Bireysel Farklılıklara Duyarlı ve Saygılı Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 12 katılımcı ve dört adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 14'te görülmektedir.

Tablo 14. İkinci Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
2. Çok Kültürlülüğü Aşıl原因, Bireysel Farklılıklara Duyarlı ve Saygılı	Her bireyi eşit ve adil bir şekilde kucaklar.	Demokrasi (3)
	Bireyin kişiliği korunurken akranlarıyla da yeni bir bütün oluşturması sağlar.	Aşure (3)
	Her bireyi bir zenginlik olarak görür.	Yöresel ürünler (3)
	Her birey toplum içinde tek ve hür kabul edilir.	Orman (3)

1. *Demokrasi (Her bireyi eşit ve adil bir şekilde kucaklar)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda fırsat eşitliğini sağlama bağlamında herkese eşit bir şekilde eğitimin erişmesi, tüm öğrencileri sarıp sarmalamayarak kucaklaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim demokrasi gibi olmalıdır. Çünkü demokrasi her bireye fırsat eşitliği sağlar ve tüm bireyler eşit mesafededir. Okulda eğitim de iyi kötü ayrımı yapılmadan tüm öğrencileri kucaklamalı, onları sarıp sarmalamalıdır.”

2. *Aşure (Bireyin kişiliği korunurken akranlarıyla da yeni bir bütün oluşturması sağlar)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencinin özgün kişiliğini koruması gerektiğini fakat akranlarıyla da iyi bir bütün oluşturması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim aşure gibi olmalıdır. Çünkü aşurede pişince her tat kendini korur ve aynı zamanda da aşure olarak yeni bir lezzet doğar. Okulda da aşurede olduğu gibi eğitim öğrencinin kişiliğini korumalı fakat akranlarıyla da iyi bir şekilde bütünleşmesini sağlamalıdır bence.”

3. *Yöresel Ürünler (Her birey bir zenginlik olarak görür)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin her bireyi ayrı ve bir zenginlik olarak görmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim yöresel ürünler gibi olmalıdır. Çünkü yöresel ürünlerin hepsi birbirinden farklı ve güzel şeylerdir. Aynı şekilde her birey de birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar beraberinde kendine has zenginlikler ve bakış açıları getirir. Okulda da eğitim benim görüşüm, her bireyi bir zenginlik olarak görüp ve böyle kabul etmelidir.”

4. *Orman (Her bireyi toplum içinde tek ve hür kabul edilir)*

Bu metafor ile öğretmenler, tüm öğrencilerin okulda tek ve hür kabul edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim orman gibi olmalıdır. Çünkü bir ormanda farklı ağaçlar hem tek tek başına özgür bir şekilde yaşar hem de kişiliğini kaybetmeden diğer ağaçlarla bir bütün olarak öylece durur. Okul ormanında da böyle olmalıdır. Bizler her öğrencimizi tek ve hür kabul etmeliyiz.”

Bireyin İlgi ve İhtiyacını Gözeten/Birey Odaklı Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriye toplamda 52 katılımcı ve sekiz adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 15’te görülmektedir.

Tablo 15. Üçüncü Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
3. Bireyin İlgisi ve İhtiyacını Gözeten, Birey Odaklı	Öğrenciye alternatifler sunar. Öğrenci seçim yapabilir.	Açık büfe (13)
	Öğrencinin ilgi ve merakını ortaya çıkarır.	Güneş (8)
	Öğrencin hangi yöne gideceğine kendisinin karar vermesine imkân verir.	Özgür bir kuş (6)
	Öğrencinin ilgi ve merakına göre şekillenir.	Su (6)
	Öğrencilere eğlenerek öğrenebileceği ortamlar sağlar.	Çocuk parkı (6)
	Öğrencinin öğrenme sürecini hayal gücünü kullanarak kendisinin şekillendirmesine izin verir.	Oyun hamuru (5)
	Karar alma sürecine bireyi de katar.	Seçmece karpuz (4)
	Birey ilgi ve yeteneği doğrultusunda eğitim alır ve değerlendirilir.	Olimpiyatlar (4)

1. Açık Büfe (Öğrenciye alternatifler sunar, öğrenci seçim yapabilir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulun her öğrencinin her bilgiyi standart bir şekilde aldığı bir yer olması yerine öğrencinin ilgi, istek ve ihtiyacına göre seçim yapma olanağı sunan yerler olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim açık büfe gibi olmalıdır. Çünkü okulda öğrencinin ilgi ve beğenisine göre farklı seçenekler olmalı ve öğrenci bunlardan istediğini seçme hakkına sahip olmalıdır. Yani hangi konuda kendisi açlık hissediyorsa o alanı seçmeli ve kendini o alanda tatmin etmelidir."

2. Güneş (Öğrencinin ilgi ve merakını ortaya çıkarır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin çocuğun ilgi ve merakını ortaya çıkarması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim güneş gibi olmalıdır. Güneş doğduğunda karanlık yerleri aydınlatır, görülmeyen fakat gerçekte var olan yerler bu sayede görünür. İşte tıpkı güneş gibi okulda yapılan eğitim de güneş gibi olmalı ve öğrencinin bilinmeyen ilgisini, merakını ve yeteneğini aydınlatarak gün yüzüne çıkarmalıdır."

3. Özgür Bir Kuş (Öğrencin hangi yöne gideceğine kendisinin karar vermesine imkân verir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencinin seçim yapmada özgür olduğu ortamlar sağlaması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim özgür bir kuş gibi değildir. Çünkü öğrenci okulda özgürce istediği yöne gidebilmeli ve nereye gideceğine kendisi karar vermeli. Onları sürekli belirli bir kalıba sığdırmak için kısıtlamamalı ve bunun için uğraşmayı bırakmalıyız."

4. Su (Öğrencinin ilgi ve merakına göre şekillenir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencinin ilgi ve merakına göre şekillenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

"Bana göre okulda eğitim su gibi olmalıdır. Nasıl ki su hangi kaba girerse onun şeklini alıyorsa, okulda eğitim de aynı şekilde suyun yaptığı gibi öğrenciye göre şekil almalıdır. Buz gibi önceden belli bir kalıbı ve şekli olmamalıdır."

5. Çocuk Parkı (Öğrencilere eğlenerek öğrenebileceği ortamlar sağlar)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencilere eğlenerek öğrenebileceği ortamlar sağlaması gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim çocuk parkı gibi olmalıdır. Okulda çocuk parkındaki gibi öğrenciler öğrenirken eğlenmeli, oyun oynarken öğrenmelidir. Çünkü benim öğrencilerim ilkokul çocuğu sonuçta. Oyun oynamayı hala seviyorlar. Oyun onların hayatının bir parçası.”

6. Oyun Hamuru (Öğrencinin öğrenme sürecini hayal gücünü kullanarak kendisinin şekillendirmesine izin verir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda öğrencinin hayal gücünü, yaratıcılığını ve yeteneğini uygulayıp ona deneme yanılma fırsatı sunması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim oyun hamuru gibi olmalıdır. Oyun hamuru çocuğa verilir çocuk da kendi yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak hamurdan şekiller oluşturduğu gibi okulda da öğrencinin hayal gücünü, yaratıcılığını sergileyebileceği, zihin ve el becerilerini geliştirebileceği ortamlar sunulması gerekiyor.”

7. Seçmece Karpuz (Karar alma sürecine bireyi de katar)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda öğrencinin kendi eğitimiyle ilgili durumlarda karar alma sürecine dâhil edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim seçmece karpuz gibi olmalıdır. Ben karpuz satıyordum eskiden. Müşterilerim karpuzlarını seçmek için eline alırlar, beğenmediklerinde onu bırakıp başka birine bakarlar ve en sonunda iyi ya da kötü birini seçip almaya karar verirlerdi. Okulda öğrenciler de karpuz seçen müşteriler gibi olmalı. Karar alma süreçlerinde yer almalarına izin vermeliyiz. Kendi kararlarını verebilmeliler bazı konularda. Kısacası kendileri seçmeliler her şeyi. İyi ya da kötü.”

8. Olimpiyatlar (Bireye ilgi ve yeteneği doğrultusunda eğitim alır ve birey değerlendirilir. Kazanmak ikinci plandadır)

Bu metafor ile öğretmenler, kazanmanın ilk amaç olmadığı, her öğrencinin kendi dalında eğitim aldığı ve sadece bu dal üzerinden performansının ölçüldüğü bir olgu olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim olimpiyatlar gibi olmalıdır. Olimpiyatlarda her daldan sporcular sadece kendi branşında katılırlar ve ülkelerini temsil ederler. Buradaki yegâne amaç kazanmak değil bu zengin ve büyük organizasyona katılmaktır. İşte okulda eğitim de tüm öğrencilerin ilgisi ve yeteneğine göre ayrışmalı ve birincil amaç yarışmak ve kazanmak olmamalıdır.”

Bireyin Kendini Gerçekleştirmesine Olanak Sağlayan Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriye toplamda 18 katılımcı ve beş adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 16’da görülmektedir.

Tablo 16. Dördüncü Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
4. Bireyin Kendini Gerçekleştirmesine Olanak Sağlayan	Bireyi değiştiren, geliştiren ve farklı yönler götüren bir serüvendir.	Gizemli bir yolculuk (6)
	Öğrencinin kendini keşfeder.	Doğa yürüyüşü (4)
	Öğrencilere farklı deneyimler yaşatır, farklı bakış açıları kazandırır.	Kitap (3)
	Öğrenciye kendini sorgulatar.	Felsefe (3)
	Bireyi özgün bir karakterde şekillendirir.	Heykeltıraşlık (2)

1. *Gizemli Bir Yolculuk (Bireyi değiştiren, geliştiren ve farklı yönler götüren bir serüvendir)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin bireyi değiştirip geliştirmesi ve bir serüven gibi daha önce hiç gitmediği farklı yönler götürebilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim gizemli bir yolculuk gibi olmalıdır. Çünkü gizemli bir seyahat yaptığımızda hiç görmediğimiz, farklı şeyleri görür ve böylelikle fikirlerimizi değiştirir ve geliştiririz. Okulda eğitim de böyle olmalıdır. Baştan sona nereye gidileceği belli bir program yerine öğrenciye farklı deneyimler yaşatmalıdır.”

2. *Doğa Yürüyüşü (Öğrenci kendini keşfeder)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencinin kendi kendini keşfedip tanumasını sağlaması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim doğa yürüyüşü gibi olmalıdır. Çünkü Yunus Emre ‘İlim ilim bilmektir. İlim kendini bilmektir. Sen kendini bilmez isen, ya nice okumaktır.’ diyerek asırlar öncesinden bilmenin önce kendi keşfetmek ve tanımak olduğunu anlattığı gibi okulda eğitim de bir doğa yürüyüşü serüveni gibi ilerledikçe kendini daha iyi tanıyıp bilinmeyen yönlerini keşfettiği bir serüvene dönüşmeli.”

3. *Kitap (Öğrencilere farklı deneyimler yaşatır, farklı bakış açıları kazandırır)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencilere farklı deneyimler yaşatarak farklı bakış açıları kazanmalarına olanak sağlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim kitap gibi olmalıdır. Çünkü ne zaman ben bir kitap okusam onun bana farklı deneyimler yaşattığını ve farklı bakış açıları kazandırdığını gördüm. Üstelik bu deneyimler de uçsuz bucaksız. Okulda eğitim de öğrencilere bunu vadetmelidir. Öğrencilere farklı deneyimler yaşatmalıdır.”

4. *Felsefe (Öğrenciye kendini sorgulatar)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrenciye kendini sorgulatması ve eleştirel düşünme becerisi kazandırması gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim felsefe gibi olmalıdır. Çünkü bazen öğrenciye; ‘Ben burada ne halt ediyorum? Buraya gelme amacım ne?’ diye kendini sorgulatmalıdır. Öğrencinin her şeyi kabul eden, verilen bilgileri mutlak bilen bir birey değil yeri geldiğinde eleştirel düşünüp sorgulayan bireyler olmasını sağlamalıdır.”

5. Heykeltıraşlık (Bireyi özgün bir karakterde şekillendirir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencileri özgün bir karakterde şekillendirmesi gerektiğini ve öğretmenlerin öğrencilerini bir hammadde gibi işleyerek karakterlerinin oluşmasına yardımcı olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Okulda eğitim heykeltıraşlık gibi olmalıdır. Bizlere emanet edilen çocukları bir heykeltıraşın yaptığı gibi işlemeliyiz. Heykelin yontularak özgün şekline kavuşması gibi çocuk da öğretmenlerin elinde özgün bir karakterde şekillenmelidir.”

Dengeli/Hassas Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 14 katılımcı ve dört adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 17’de görülmektedir.

Tablo 17. Beşinci Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

Kategori Adı	Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)	Metaforlar (f)
5. Dengeli ve Hassas	Öğrenci seviyesi ve ilgisine göre uygun öğrenme ortamları sağlar.	Avucunda kuş tutmak (6)
	Her öğrencinin öğrenme kapasitesi göz önünde bulundurulur.	Arıkovanı (3)
	Farklı zekâ seviyesi, ilgi ve merakı sahip öğrencilere uygun bir şekilde düzenlenerek verilir. Standart öğretim programı uygulanmaz.	Bir elin parmakları (3)
	Okul, aile ve veli işbirliği çerçevesinde bir denge kurulur.	Dengeli bir terazi (2)

1. Avucunda Kuş Tutmak (Öğrencinin seviyesi ve ilgisine göre uygun öğrenme ortamları sağlar)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda öğrencilerin seviyelerine uygun onları ne sıkıp bunaltan ne de çok gevşek bırakarak kendi hallerine bırakan, ölçülü bir eğitimin olması gerektiğini ifade etmişleridir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim avucunda kuş tutmak gibi olmalıdır. Çünkü avucunuzdaki bir kuşu eğer çok sıkarsanız onu öldürürsünüz. Çok gevşek bırakırsanız da kuşu elinizden kaçırsınız. Bence okulda eğitim de aynı avucunda kuş tutmak gibi ölçülü olmalı her şey ayarında bırakılmalıdır. Öğrenciler bir kuş misali okulda onların ilgi ve seviyesine uygun bir ortam gerekir.”

2. Arı Kovanı (Her öğrencinin öğrenme kapasitesi göz önünde bulundurulur)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda öğrencilerin kapasiteleri ve yetenekleri göz önünde bulundurulması gerektiğini ve onlara uygun olmayan öğrenme görevlerinin yüklenmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim arı kovanı gibi olmalıdır. Çünkü arı kovanında her arının kapasitesi ve ona göre bir görevi var. Örneğin kraliçe arı ile işçi arıların görevleri birbirinden farklı. İkisinden de aynı şeyleri yapmaları beklenemez. O yüzden okulda aynı bir arı kovanı gibi herkesin sadece kapasitesinin üzerine düşeni yapabileceği öğrenme görevlerini içeren bir yer olmalıdır.”

3. *Bir Elin Parmakları (Farklı zekâ seviyesi, ilgi ve merakı sahip öğrencilere uygun bir şekilde düzenlenerek verilir)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda her öğrenciye standart bir program yerine her birine göre şekillenen esnek bir program olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim bir elin parmakları gibi olmalıdır. Bir elin parmakları gibi öğrencilerim aynı yaşta ve hepsi de bir çocuk olsa da her birinin ilgisi, merakı, zekâsı birbirinden farklı. Parmaklar da elimizde ama hepsi birbirinden farklı işte. Bu durumda onlara da aynı programı dayatıp standart bir öğretim programı uygulamak doğru olmaz diye düşünüyorum.”

4. *Dengeli Bir Terazi (Okul, aile ve veli iş birliği çerçevesinde bir denge kurulur)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin tüm paydaşların iş birliğiyle olması gerektiğini ve bunlardan birinin yetersiz ya da eksik olması durumunda dengenin bozulacağını ve bu durumda öğrencinin eğitimine olumsuz yönde yansıtacağını belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim dengeli bir terazi gibi olmalıdır. Çünkü terazinin bir parçası bozuk, eksik ya da işlevsiz olursa denge de bozulur. Kantarın topuzu kaçar. Tartım hatalı olur. Okulda eğitim de okul, aile ve veli arasında dengeli bir iş birliği gerektirir. Öğrencilerimizi en iyi şekilde eğitebilmek ve hata yapmamak için.”

Bireyi Gerçek Yaşama Hazırlayan Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 15 katılımcı ve üç adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 18’de görülmektedir.

Tablo 18. Altıncı Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
6. Bireyi Gerçek Yaşama Hazırlayan	Öğrencileri gerçek yaşama hazırlar.	Gerçek hayat (10)
	Bireyin yaşamını sürdürmesi için gerekli becerileri sağlar.	Doğa (3)
	Bireyin yaşamındaki sorunlarına çözüm vadeder ve üretir.	İngiliz anahtarı (2)

1. *Gerçek Hayat (Öğrencileri gerçek yaşama hazırlar)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulun öğrencileri sınavlara hazırlayan yerler değil gerçek yaşama hazırlayan, yaşamın kendisi olan yerler olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim gerçek hayat gibi olmalıdır. Çünkü okul yaşamın bir provası veya ta kendisi olmalıdır. Öğrenciler burada sınavlara hazırlanmak, birbirleriyle yarışmak yerine hayata hazır olma deneyimleri yaşamalı ve tecrübe edinmelidirler ki gerçek yaşamda başarılı olabilsinler.”

2. *Doğa (Bireyin yaşamını sürdürmesi için gerekli becerileri sağlar)*

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli temel becerileri ona sağlayan bir olgu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim doğa gibi olmalıdır. Çünkü doğa bir canlıya yiyecek bulmayı, kendini korumayı ve hayatta kalabilmeyi öğretir. Canlı doğada bu sorunlara maruz kalır, tecrübe edinir ve nasıl başa çıkacağını öğrenir. Böylece doğadaki acımasız hayata hazır olur ve hayatını burada devam ettirir. Okul da bir doğa gibi öğrencilere hayatta başarılı olacakları bizzat yaşayarak öğrenecekleri temel becerileri kazandıran yerler olmalı ve bunu öğrencilere sağlamalıdır.”

3. İngiliz Anahtarı (Bireyin yaşamındaki sorunlarına çözüm vadeder ve üretir)

Bu metafor ile öğretmenler, öğrencilerin hayatta karşılaşılabileceği tüm sorunlarla başa çıkmada okulda aldığı eğitimin yeterli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim İngiliz anahtarı gibi olmalıdır. Çünkü İngiliz anahtarı aynı anda birden çok anahtarın yapabileceği işi tek başına görebilir, çoğu vidayı sıkıp gevşetebilir. Okulda verilen eğitim de aynı İngiliz anahtarı gibi öğrencilerin yaşamında karşısına çıkabilecek tüm sorunlarla başa çıkabilecek güçte olmalı ve bu yetkinliği öğrencilere kazandırabilmeli fikrimce.”

Bireyi Toplumsallaştıran Bir Kasıtlı Kültürlenme Aracı Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriye toplamda 30 katılımcı dört adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriye oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 19’da görülmektedir.

Tablo 19. Yedinci Kategoriye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriye Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
7. Bireyi Toplumsallaştıran Bir Kasıtlı Kültürlenme Aracı	Sağlam temeller üzerine inşa edilir.	Kökleri sağlam bir ağaç (13)
	Çok yönlü yaratıcı bireyler yetiştirip topluma kazandırır.	Köy Enstitüleri (9)
	Bireyi iyileştirip topluma kazandırmalı, toplumsallaşmanın aracıdır.	Tedavi etmek (5)
	Topluma değer katar.	Şerbet (3)

1. Kökleri Sağlam Bir Ağaç (Sağlam temeller üzerine inşa edilir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin sağlam temeller üzerine inşa edilmesi gerektiğini, sürekli değişen, toplumumuzun yapısına uygun olmayan bir eğitim yerine, geçmişteki deneyimleri de içeren kültürümüzle uyumlu bir eğitimin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim kökleri sağlam bir ağaç gibi olmalıdır. Çünkü ‘Otu çek köküne bak.’ demiş atalar. Kökler ne kadar sağlam ve derinde ise ağaç da o kadar diri ve iştahlı olur. Okulda kök salmadan sürekli değişen, bizim kültürümüzle uyumlu olmayan, geçmişimizi içermeyen sistemleri uygulanmaya çalışmak yerine sağlam temeli olan bizim kültürümüzden gelen köklü ve tutarlı sistemler uygulanmalıdır.”

2. Köy Enstitüleri (Çok yönlü yaratıcı bireyler yetiştirip topluma kazandırır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin çok yönlü ve donanımlı toplumun ihtiyacı olan bireyleri yetiştirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim köy enstitüleri gibi olmalıdır. Çünkü ben eski bir köy enstitüsü olan Düziçi Eğitim Enstitüsü mezunuyum. Köy enstitülerinde çok yönlü yaratıcı bireylerin yetişmesi için gerekli her şey orada vardı. Oradan mezun olanlar tamamen çok yönlü kişilerdi ve gittikleri yerleri değiştirdiler. Bugün okulda yapılan eğitim de böyle olmalı ve bireyleri köy enstitüleri gibi yetiştirmeli.”

3. Tedavi Etmek (Bireyi iyileştirip topluma kazandırmalı, toplumsallaşmanın aracıdır)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin topluma uyum sorunu yaşayan bireyleri toplumsallaşması açısından tedavi edip onları toplumla uyumlu hale getirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim tedavi etmek gibi olmalıdır. Çünkü bir hastalık tedavi edildiğinde hasta organ iyileşir ve uyum halinde vücutla çalışmaya devam eder. İyileşme olmadığında bu vücut için sürekli sorun olur. Okulda eğitim de tedavi etmek gibi olmalı topluma uyumda sorun yaşayan bireyleri tedavi ederek onları topluma kazandırmalıdır.”

4. Şerbet (Topluma değer katar)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin öğrencilere tesir edip bu vesileyle topluma değer katan bir olgu olması gerektiğini belirtmiştir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim şerbet gibi olmalıdır. Nasıl ki bir tatlı şerbet eklendiğinde tatlanır ve bu şerbet tatlının her yerine sirayet eder. Okulda eğitim de aynı bir şerbet gibi toplumdaki tüm bireylere sirayet etmeli ve onlara toplumsal açıdan bir değer katmalıdır.”

Emek/Çaba/Sabır Gerektiren Bir Olgu Olarak Okulda Eğitim:

Bu kategoriyi toplamda 20 katılımcı ve dört adet metafor temsil etmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlar ve onların ortak özellikleri Tablo 20’de görülmektedir.

Tablo 20. Sekizinci Kategoriyeye İlişkin Kodlar ve Metaforlar

<i>Kategori Adı</i>	<i>Kodlar (Kategoriyi Oluşturan Ortak Özellikler)</i>	<i>Metaforlar (f)</i>
8. Emek, çaba ve sabır gerektiren	Emek ve çaba gerektiren bir süreçtir.	Çiftçilik yapmak (9)
	Öğrenci başarısı için özveri ve fedakârlık gerektirir.	Aile ortamı (6)
	Her çocuğa özel ilgi ve destek gerektirir.	Fidan yetiştirmek (3)
	Sabır gerektirir.	Bambu yetiştirmek (2)

1. Çiftçilik Yapmak (Emek ve çaba gerektiren bir süreçtir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin emek ve çaba gerektiren bir süreç olması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim çiftçilik yapmak gibi olmalıdır. Çünkü nasıl ki bir çiftçi tarladan ürün alabilmek için sürekli emek ve çaba gösterir. Okulda eğitim de çiftçilik gibi büyük bir emek ve çabayla yapılmalıdır ki güzel meyveler(öğrenciler) hasat edebilelim.”

2. Aile Ortamı (Öğrenci başarısı için özveri ve fedakârlık gerektirir)

Bu metafor ile öğretmenler, aynı bir ailede olduğu gibi okulda eğitimin özveri ve fedakârlık gerektirdiğini ifade etmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim aile ortamı gibi olmalıdır. Çünkü aile ortamı özveri ve fedakârlık ortamıdır. Aile bireyleri özveri, fedakârlık ve samimiyetle birbirlerini sürekli kollarlar. Okulda eğitim de aile ortamındaki gibi özverili ve fedakârcı olmalıdır. Öğrencilerin başarısı için bu ortam onlara sağlanmalıdır.”

3. Fidan Yetiştirmek (Her çocuğa özel ilgi ve destek gerektirir)

Bu metafor ile öğretmenler, her öğrencinin aslında öğrenme sürecinde ihtiyacının farklı olduğunu ve onlara okulda kaliteli eğitimin hepsine özel ilgi ve destek sağlamaktan geçtiğini belirtmişlerdir. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim fidan yetiştirmek gibi olmalıdır. Çünkü nasıl bir fidanı güzel bir şekilde büyütmek için fidana özel ilaçlar ve yöntemler kullanılıyorsa aynı şekilde her öğrenciyi de bir fidan gibi düşünüp okulda onu özel ilgi ve destekle eğitmek en doğrusu bence.”

4. Bambu Yetiştirmek (Sabır gerektirir)

Bu metafor ile öğretmenler, okulda eğitimin sabır gerektiren bir olgu olması gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin:

“Bana göre okulda eğitim bambu yetiştirmek gibi olmalıdır. Bambu bitkisinin tohumu ekildiğinde başta uzun süre gelişmez, ortaya çıkmaz fakat belirli bir zaman geçtikten sonra bir bakmışsın bambu gün yüzüne çıkmış. Sabırla beklemek zorundasın o zamanı. Okulda da öğrencilerimizi eğitmenin meyveleri için aceleci olmamalı, sabrederek beklemeliyiz.”

Tartışma

Öğretmelerin okulda tecrübe ettikleri eğitimi ifade etmek için kullandıkları metaforlar sekiz ana temada toplanmıştır. Okulda eğitimi nasıl algıladıklarına yönelik en çok (44 öğretmen) *rekabetçi/toplumsal fırsat eşitsizliği üreten/sosyal sermaye aracı* kategorisine ilişkin metaforlar ürettikleri ve en çok üretilen metaforların; maraton yarışı, at yarışı, yüz metre koşusu, adada tek başına yaşam savaşı, borsa oynamak metaforları olduğu belirlenmiştir.

Tutarsız/değişken/sürdürülebilirliği olmayan bir olgu kategorisinde öğretmenler okulda eğitimin her yeni gelenin öncekileri yok sayıp kendi yöntemini uyguladığını (deneme tahtası) ve yapılan müdahale ve değişikliklerin sonuçları görülmeden hemen yenisiyle değiştirildiğini (yazboz tahtası) belirtmişlerdir. Bu sebeple okulda eğitim tutarsız, değişken ve sürdürülebilirliği olmayan bir olgu olduğu söylenebilir. Erginer (2011) de yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin eğitim sistemini fırtınaya kapılan gemi, kanatsız güvercin, dopingli atlet, düzensiz trafik gibi sistemin tutarsızlığını, değişkenliğini ve sürdürülebilir olmadığını gösteren metaforları kullanarak açıkladıklarını belirlemiştir.

Rekabetçi/toplumsal fırsat eşitsizliği üreten/sosyal sermaye aracı bir olgu kategorisinde öğretmenler, mevcut durumda okulda başarının ölçütünün akranlarını rakip olarak görmek ve onları geride bırakmak olduğunu (maraton yarışı), bu yüzden başarı kavramının dar ve kısıtlı bir tanıma indirgenerek sadece sınavlarda kısıtlı bir zaman sürecinde (yüz metre koşusu) dereceye girenlerin ve rakiplerini geride bırakanların (at yarışı) başarılı sayıldığını vurgulamışlardır. Çünkü günümüzde velilerin ve okulun öğrencileri sosyal statü için bir kazanç (sermaye) aracı (borsa oynamak) olarak gördüğünü ve bu nedenle de okulların her öğrenciyi fırsat eşitliği sağlayamadığını (adada tek başına yaşam savaşı vermek) belirtmişlerdir. Bu durumda okulda eğitim rekabetçi, toplumsal fırsat eşitsizliği üreten, sosyal sermaye aracı bir olgu olduğu söylenebilir. Yine Özdemir ve Akkaya (2013) ile birlikte Nalçacı ve Bektaş (2012) da öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte öğretmen adaylarının okula ilişkin algılarına yönelik olarak yaptıkları çalışmalarda ortaya çıkan kategorilerden rekabeti

simgeleyen “yarış ortamı” kategorisinde toplanan; at yarışı, saat, engelli koşusu, hipodrom ve iddia bayisi metaforlarını kullanarak açıkladıklarını belirlemişlerdir. Erginer (2011) ise üniversite öğrencilerinin eğitim sistemine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla sistemin hatalı yönlerine dikkat çekmek için dopingli atlet metaforunu kullandıklarını belirlemişlerdir. P. Freire (2018) yine “Ezilenlerin Pedagojisi” adlı kitabında eğitimin artık bir yatırım aracı olduğunu; öğrencilerin yatırım nesnelere, öğretmenlerin de yatırımcılar olduğunu söylemiştir. Bunu da “bankacı eğitim modeli” olarak adlandırmıştır. Bu noktada Türkiye bağlamında düşünüldüğünde araştırma bulguları öğretmenlerin yanına; okulun, okul yönetiminin ve ailenin de eklenebileceğini göstermektedir.

Karmaşık ve kronik sorunları olan/bireyin ihtiyacına cevap vermeyen bir olgu kategorisinde de öğretmenler okulda eğitimi birçok sorunun gölgesinde gerçekleşen (karanlıkta mum yakmak) karmaşık bir süreç (trafikte yol almak) olarak gördüklerini çünkü geçmişten günümüze süregelen kronik sorunlarının (patinaj yapan araba) var olduğunu ve bu sorunlara bir çözüm üretilmeden, ihtiyaca cevap vermeyen bilgilerin/uygulamaların sürekli tekrar edildiğini (bozuk plak) ve bu yüzden de artık öğrencilerin ve velilerin beklentilerini (eski model telefonlar) karşılayamadığını belirtmişlerdir. Bu sebepten ötürü de okulda eğitimin karmaşık ve kronik sorunları olan bir olgu olduğu söylenebilir. Erginer’in (2011) araştırmasında da bu durumu ortaya koymak için 90 yıllık kamerayla film çekmek metaforu kullanılmıştır. Yine Özdemir ve Akkaya (2013) okulun karmaşık ve değişken bir yer olarak (ahır, sirk, bukalemun) tecrübe edildiğini belirlemişlerdir.

Amaçsal olarak indirgenmiş bir olgu kategorisinde ise öğretmenler okullardan beklentinin öğrenciyi eğitmek değil öğrenci velisine vakit kazandırmak ve öğrencilere göz kulak olmak (bakıcılık yapmak) olduğunu ve bu nedenle de okulun, temel işlevi olan bir eğitim kurumu olmak yerine artık bir kreş, bakım merkezi gibi işlev gördüğünü belirtmişlerdir. Okulda eğitim amaçsal olarak indirgenmiş, işlevi daralarak bağlamından kopmuştur. Yine Erginer’in (2011) çalışmasında da bu durum içi boş lüks villa metaforu vasıtasıyla açıklanmıştır.

Yapay/sığ/gerçekte aynı olmayan bir olgu kategorisinde öğretmenler aslında okulda eğitimin beklenen ve görünenden çok farklı olduğunu (çürük karpuz), çoğu okulda sanki kaliteli bir eğitim veriliyormuş gibi davranıldığını (tiyatro) ve bu nedenle de okulda öğrenilenlerin kalıcı olmayacağını ve gerçek yaşama transfer edilemeyeceğini (suya yazı yazmak) belirtmişlerdir. Mevcut durumda okulda eğitim yapay, sığ ve gerçekte olmayan bir olgu olduğunu söyleyebiliriz. Nalçacı ve Bektaş (2012) da öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte öğretmen adaylarının okulu beklenenden çok farklı bir şekilde algılayıp olumsuz yönde; hapishane, tımarhane, ahır, çöl, cehennem gibi metaforları kullanarak açıkladıklarını ortaya koyarken, Erginer (2011) ise yine dopingli atlet metaforuyla bu durumun açıklandığını belirlemiştir. Ayrıca Grady vd. (1996) de okulda eğitimin yapmacık (tiyatro) bir olgu olduğunu ortaya koymuşlardır.

Tekdüze/kısıtlayıcı/belirli kalıpları olan/kapalı bir sistem bir olgu kategorisine ilişkin öğretmenler okulların mevcut yapısının, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini göz ardı ettiğini (tek beden elbise), öğretilenlerin içselleştirilmeden monoton bir şekilde (seri üretim) bilginin aktarımının yapılarak belirli kalıpların dışına çıkmayı kabul etmediğini (misafir tanrısının misafir ağırlaması) ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularından hareketle, okulda yeni fikir, girişim ve değişimlere açık olmayan bir eğitimin söz konusu olduğu söylenebilir. Nalçacı ve Bektaş'ın (2012) çalışmasında bu durumun "olumsuz" ve "otorite" kategorileri adı altında hapishane, çöl, tımarhane, askeri birlik, Çin seddi, kalıp, diktatörlük metaforlarıyla açıkladığı anlaşılmaktadır. Yine aynı şekilde alanyazında Grady vd. (1996) ve Özdemir ve Orhan'ın (2019) çalışmaları araştırmamızı destekler nitelikte okulda eğitimin; baskıcı (sürü, zihinsel dar bir ceket, askeri kamp, hapishane) ve sınırlayıcı (kalıp, mezbahane) bir yönünün olduğunu göstermektedir. Özdemir ve Akkaya (2013) ise ortaöğretim kademesindeki öğrenci ve öğretmenlerle gerçekleştirdikleri çalışmada hapishane, tımarhane, kafes vb. metaforları kullanarak katılımcıların okula karşı olumsuz bir tutum içerisinde olduklarını ve okulu kendilerini engelleyen, sınırlandıran, gözetim ve denetim altında tutan bir yer olarak algıladıklarını belirlemiştir. Saban (2008) de okulun bir disiplin ve kontrol merkezi (torna atölyesi, demir atölyesi, çömlek atölyesi, hapishane, krallıkla yönetilen ülke) olarak deneyimlendiğini ortaya koymuştur. Yine Freire (2018), "Ezilenlerin Pedagojisi" adlı kitabında okulda eğitimin bir "anlatım hastalığı" olduğunu söylemiştir. Yazara göre öğretmenin görevi; öğrencinin zihnini içerikle doldurmaktır. Öğrenci ise okulda ezber yapan mekanik bir varlıktır. Öğretmen tarafından doldurulmayı bekleyen bidonlar, kaplardır. Okulda eğitim, bu kapları ne kadar çok doldurursa o kadar iyi, kap ne kadar doldurulmaya izin verirse (pısrıksa) o kadar iyi öğrenci sayılmaktadır.

Gönülsüz/aktif katılımsız bir olgu olarak kategorisinde de öğretmenler okullarda öğrencilere göre eğitimin istenilmeyen ve sevilmeyen bir zorunluluk (sevilmeyen bir yemeği yemek) olarak görüldüğünü düşündüklerini ifade etmişlerdir. Çünkü öğrencinin ilgi ve isteklilik [arzu] göstermesine bakılmadığını (ağlamayan çocuğa meme vermek) ve ayrıca öğrencilerden ilgi ve yeteneği dışında bir beklentinin (uçan balık yüzen kuş) varlığından söz etmişlerdir. Bu nedenle Okulda eğitim, gönülsüz ve aktif katılımsız bir olgu olduğu söylenebilir. Nalçacı ve Bektaş (2012) da öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte öğretmen adaylarının okula ilişkin algılarına yönelik olarak olumsuz kategoride şekillenen; hapishane, ahır, çöl, acı biber, cehennem tımarhane vb. metaforları vasıtasıyla istenilmeyen sevilmeyen bir zorunluluk olduğunu düşündüklerini ortaya koymuştur.

Emek/çaba gerektirmeyen bir olgu olarak kategorisinde ise öğretmenler okullarda öğrencilere bilgilerin emek ve çaba göstermesini beklemeden (balık vermek), hazır bir şekilde verildiğini (hazır yemek) belirtmişlerdir. Bu nedenle de okulda eğitim, mevcut durumda emek ve çaba gerektirmeyen bir olgu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak öğretmenlerin okulda tecrübe ettikleri eğitime yönelik görüşleri alanyazındaki çalışmalarla büyük oranda tutarlılık göstermekte ve bu çalışmalarını teyit etmektedir.

Öğretmenlerin ideallerindeki okulda eğitimi simgelemek için kullandıkları metaforlar da aynı şekilde tecrübe edilende olduğu gibi yine sekiz ana toplanmıştır. Alanyazında yine çeşitli çalışmalarda (Akbaba-Altun ve Apaydın, 2013; Nalçacı ve Bektaş, 2012; Özdemir ve Orhan, 2019; Saban, 2008) kısmen de olsa öğretmen okulda olması gereken yani ideallerindeki eğitime yönelik fikirlerini yansıtmışlardır. Bu bölümde de öğretmenler idealize ettikleri okulda eğitimi en çok (52 öğretmen) “bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten/birey odaklı” kategorisine ilişkin sekiz adet metafor (açık büfe, güneş, özgür bir kuş, su, çocuk parkı, oyun hamuru, seçmece karpuz, olimpiyatlar) vasıtasıyla açıklamışlardır.

Bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten/birey odaklı bir olgu olarak okulda eğitim kategorisine ilişkin öğretmenler, okul bireye eğlenerek öğrenebileceği ortamlar sağlayan (çocuk parkı), bireyin ilgi ve merakını ortaya çıkarıp (güneş), gözeten (olimpiyatlar), bireyi karar alma sürecine dahil ederek (seçmece karpuz) hangi yöne gideceğine kendisinin karar vermesini sağlayan (özgür bir kuş) sağlayan bir yer olmalıdır. Ayrıca öğrenciye seçim yapma olanağı sunan (açık büfe) ve buna göre şekillenen (su) kısacası öğrencinin hayal gücünü kullanmasına izin vererek kendi öğrenme sürecini kendisinin şekillendirmesini (oyun hamuru) sağlayan bir süreç olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kısacası öğretmenlerin okulda ideal eğitimin bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten birey odaklı bir olgu olması gerektiğini düşündükleri söylenebilir.

Bireyi toplumsallaştıran/kasıtlı kültürlenme aracı bir olgu olarak öğretmenler okulda eğitimin topluma çok yönlü yaratıcı bireyler kazandırması gerektiğini ve ayrıca okulda yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarının sağlanmasını (köy enstitüleri) çünkü okulun nihai amacının topluma çok yönlü, yaratıcı bireyler kazanma ve bireyi toplumsallaştırma olması gerektiğini (tedavi etmek) ve bunu sağlamak için de öncelikle geçmişten günümüze sağlam temeller üzerine inşa edilmesinin (kökleri sağlam bir ağaç) şart olduğunu belirtmişleridir. Bu durumda okulda eğitimin bireyi toplumsallaştırması ve bir kasıtlı kültürlenme aracı olması gerektiği söylenebilir. Saban (2008) yine okulun; “kültürlenme”, “şekillendirme”, “geleceğin umudu ve güvencesi” bir yer olarak arıtma tesisi, değirmen, hastane, rafineri, fabrika, fırın vb. metaforlarını kullanarak açıkladıklarını ortaya koymuştur. Nalçacı ve Bektaş (2012) da öğretmenlerin okula ilişkin algılarının “biçimlendirici” (fabrika, inşaat, marangoz, zımpara) bir yer şeklinde olduğunu belirlemişlerdir. Özdemir ve Akkaya (2013) ise okulun bir “kültürlenme ve sosyalleşme yeri” (orman, pazar, öğrenci yurdu) olduğunu ortaya koymuşlardır.

Emek/çaba/sabır gerektiren bir olgu kategorisinde öğretmenler okulda bireylerin başarısı için özveri ve fedakârlık gerektiğini (aile ortamı) çünkü okulda her bireyin özel ilgi ve desteğe ihtiyacı

olduğunu (çiftçilik yapmak) ve bunların sağlanması için de sabır (bambu yetiştirmek), emek ve çaba harcanması (fidan yetiştirmek) gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sebeple okulda eğitim bir emek, çaba ve sabır işi olduğu söylenebilir. Akbaba-Altun ve Apaydın (2013) da kız ve erkek öğrencilerin okulda eğitimin sabır gerektiren bir süreç olduğunu söylemek için emek, halı dokumak ve fidan metaforlarını kullandıklarını belirlemişlerdir.

Bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlayan bir olgu olarak öğretmenler öğrencilerin okulda öğrenme süreçlerinde kendi deneyimlerini yaşayıp, anlamlandırmaları yerine sürekli bir başkasının deneyimi vasıtasıyla öğrenmeye çalıştığını çünkü öğrencilerin okulda başkalarının deneyimini onaylamak ya da bunları reddetmekle vaktinin geçtiğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle öğretmenler bu kategoride okulda eğitimin bireyi değiştiren ve geliştiren, farklı yönlere götüren bir serüven (gizemli bir yolculuk yapmak) olması gerektiğini düşünmekte olduğu söylenebilir. Çünkü öğrencinin kendini keşfederek eğitimin tadına varıp (doğa yürüyüşü) bu serüvende kendini sorgulayıp (felsefe) farklı deneyimler yaşaması ve farklı bakış açıları kazanması (kitap) beklenmektedir. Tüm bu süreçler sonunda okulda eğitim öğrenciyi özgün bir karakterde şekillendirebilir (heykeltıraşlık). Sonuç olarak bu kategoride öğretmenler öğrencilerin kendi anlamlarını oluşturmadaki özgür seçimlerinin dikkate alınarak her öğrenciye kendini gerçekleştirme fırsatı tanınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Okulda idealde eğitimin bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlayan bir olgu olduğu söylenebilir. Saban (2008) de “yol gösterici” olarak ve “araç” olarak okul kategorilerinde pusula, harita, trafik işaretleri, kutup yıldızı, el feneri metaforları ile okulun açıkladığını belirlemiştir. Akbaba-Altun ve Apaydın (2013) da kız ve erkek öğrencilerin, okulda eğitimin sabır gerektiren bir süreç olduğunu belirtmek için emek, halı dokumak ve fidan metaforlarını kullandıklarını belirlemiştir. Yine Nalçacı ve Bektaş (2012) da öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte öğretmen adaylarının okula ilişkin algısına yönelik olarak “yönlendirici”, “gelişme” ve “bilgi sağlayıcı” şeklindeki kategorilerde toplanan metaforları (kapı, köprü, rehber, asansör, merdiven, tarla, ırmak, ağaç, kitap, güneş, keşif) kullanarak açıkladıklarını belirlemiştir.

Bireyi gerçek yaşama hazırlayan kategorisinde öğretmenler okulda eğitimin öğrencilerin yaşamında karşılaşılabileceği tüm sorunlara çözüm vadedmesi ve üretmesi gerektiğini (İngiliz anahtarı) belirtmişlerdir. Beklenti öğrencilerin yaşamındaki sorunlara çözüm üretip hayatını başarılı bir şekilde sürdürebilmesi için gerekli becerileri ona kazandırıp (doğa) bunu ona sağlamasıdır. Öğretmenler ideal olarak okulda eğitimin öğrenciyi sınavlara vb. şeylere hazırlayan yerler değil, öğrencileri hayata hazırlayan yerler olmasını (gerçek hayat) hayal etmektedir. Bu yüzden de idealde okulda eğitim bireyi gerçek yaşama hazırlamalıdır. Nalçacı ve Bektaş'ın (2012) çalışmasında katılımcılar bu durumu *dünya, hayat, İstanbul* metaforlarıyla açıklamışlardır. Yine Özdemir ve Orhan (2019) da öğretmenlerin okulu

“hayata hazırlayan” kategorisinde yaşamın demosu, bilim evi, aile, ikinci ev, “hayatın kendisi” kategorisinde ağaç, ev, hayat, toplumun aynası metaforları kullanarak açıkladıklarını belirlemişlerdir.

Dengeli/hassas bir olgu olarak kategorisinde öğretmenler okulda eğitimin birçok faktörden etkilenmesi sebebiyle dengeli ve hassas bir süreç (avucunda kuş tutmak) olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca standart bir öğretim programı yerine farklı zekâ seviyesine, ilgi ve meraka sahip öğrencilere okulda farklı eğitim ortamlarının ve öğretim programlarının sağlanmasını (bir elin parmakları) ve öğrencilerin kapasitelerinin göz önünde bulundurulmasını (arı kovana) istemişlerdir. Kısacası okulda eğitimin ölçülü bir olgu olması gerektiği söylenebilir.

Çok kültürlülüğü aşılaman/bireysel farklılıklara duyarlı bir olgu olarak öğretmenler, okulda her bireyin bir zenginlik olarak kabul edilmesi gerektiğini (yöresel ürünler) çünkü her bireyin tek ve hür olduğunu (orman) vurgulamışlardır. Ayrıca öğretmenler, bireyin bu özgün kişiliği korunmasının yanında akranlarıyla da okulda ve toplumda bir bütün oluşturmasını (aşure) ve bunu gerçekleştirmek için de okulda eğitimin her öğrenciyi eşit ve adil bir şekilde kucaklaması gerektiğini (demokrasi) ifade etmişlerdir. Bu sebeple de öğretmenlere göre okulda ideal eğitimin hem bireysel farklılıklara duyarlı olması hem de bireylere çok kültürlülüğü aşılması gerektiği söylenebilir. Saban (2008) de yine “sevgi ve dayanışma yeri” kategorisini oluşturarak katılımcıların ev, yuva, aile, arkadaş, futbol takımı metaforlarını kullanarak açıklama yaptıklarını belirlemiştir. Bununla birlikte Özdemir ve Akkaya (2013) ise idealdeki okulun doğal, özgür ve hayallerin gerçekleştiği bir yer (süpermen, kuş, orman, bulut) olduğunu ortaya koymuştur.

Sistematiklik/uzmanlık gerektiren bir olgu olarak öğretmenler okulda eğitimin düzenli ve sistematik bir süreç olması gerektiğini (bir kilim dokumak) çünkü bireyin öğrenmesi için tüm süreçlerin planlanmasının önemli olduğunu (rayında ilerleyen bir tren) vurgulamışlardır. Ayrıca okulda eğitimin tamamen ustalık ve uzmanlık içeren (kile şekil vermek) bir süreç olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler idealde okulda eğitimi, tüm süreçlerin planlandığı, sistematiklik ve uzmanlık içeren bir olgu şeklinde düşündükleri söylenebilir. Araştırma bulguları alanyazında yer alan çalışmaları (Akbaba-Altun ve Apaydın, 2013; Balcı, 2011; Cerit, 2006; Erginer, 2011; Grady vd., 1996; Nalçacı ve Bektaş, 2012; Örucü, 2014; Özdemir ve Akkaya, 2013; Özdemir ve Erol, 2015; Özdemir ve Orhan, 2019; Saban, 2008; Yılmaz ve Altinkurt, 2011) desteklemekte olduğu anlaşılmaktadır.

Becker (1991) okulların beklenen hedefleri karşılayabilmesinde çok iyi bir vizyon sahibi olmaları gerektiğini ifade etmiş, bu vizyonları firma, aile, adil yer ve form olmak üzere dört kategoride ele almıştır. Becker’in (1991) sınıflandırmasına göre “Firma” kategorisi öğretmenlerin tecrübe ettikleri okulda eğitimi yansıtırken “Aile, Adil bir yer, Forum” kategorilerinin de idealde okulda eğitime yönelik görüşlerini yansıttığı söylenebilir. “Firma” olarak okulda öğrenciler işçi öğretmenlerse denetmenleridir. Okulun birincil amacı akademik başarı ve sistemli çalışmayı

gözetmektir. Bu vizyonda tüm öğrencilere başarılı olma fırsatı yaratılır. “Aile” vizyonunda ise öğrenciler bir aile bireyi öğretmenlerse gardiyanlardır. Okulda aile bireyleri arasındaki ilişkileri teşvik edip geliştirmek temel amaçtır. Bu nedenle sağlıklı ve duygusal iletişim, özsaygının gelişmesi sağlanmaya çalışılır. “Adil yer” vizyonunda öğrenciler bir performansçı öğretmenler de onların koçu görevindedir. Okul öğrencinin yeteneklerini destekler ve her öğrenciye bu yeteneklerini sergileyebilecekleri imkânlar sunar. Son olarak “forum” vizyonunda ise okulda öğrenciler genç, öğretmenler ise foruma yetişkin katılımcılardır. Bu forumda (okulda) öğrencinin özgün sesinin işitilmesi için öğrenciye fikrini ifade etme fırsatı sağlanmalı ve orada bu ortamlar oluşturulmalıdır. Öğretmenlerin okulda tecrübe ettiği eğitim genel olarak psikolojik temelde davranışçı kuramla açıklanabilirken ideallerindeki okuldaki eğitimin ise bilişsel yapılandırmacı ve sosyal yapılandırmacı kuramlarla açıklanabileceği söylenebilir. Bunun yanında felsefi temelde ise öğretmenlerin ideallerindeki okulda eğitim; idealizm, realizm, pragmatizm ve varoluşçu felsefe temeline dayanmaktadır. İdealizmde okul, insanlığın kültürel mirasını öğretir ve aktarır. İdealist eğitimde sağlam karakterli ve kültürlü bireyler yetiştirmek önemlidir (Epçaçan, 2017). Öğretmen öğrenciyi etkilemekten ziyade, onun kişilik gelişimini sağlayacak ortamı hazırlamalıdır (Ergün, 2009). Bu durum da *bireyi toplumsallaştıran kasıtlı kültürlenme aracı* (şerbet), *bireyin kendini gerçekleştirmesine olanak sağlayan* (gizemli bir yolculuk yapmak, kitap), *bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten/birey odaklı* (özgür bir kuş), *sistematiklik/uzmanlık gerektiren* (bir kilim dokumak), *emek/çaba/sabır gerektiren* (bambu yetiştirmek) kategorileri ve metaforları öğretmenlerin idealist temelde okulda eğitimi hayal ettiklerini göstermektedir. Ayrıca öğretmenler okul ile toplum arasındaki ilişkileri açıklayan yaklaşımlarda (çatışmacı, işlevselci, yorumcu ve radikal) bahsedilen okulda eğitimin toplumsallaştırma işlevine burada vurgu yapmaktadır. Realist temelde de okulun temel işlevi, bireyin zihinsel gelişimini sağlamaktır (Epçaçan, 2017). Bu yüzden *bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten/birey odaklı* (özgür bir kuş) bir olgu kategorisinde öğretmenlerin realist temelde okulda eğitimi ifade ettikleri söylenebilir. Pragmatizmde ise okul bireyi yaşama hazırlamaktan öte yaşamın ta kendisidir. Etkin katılım ve bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması önemlidir. Bu anlayışta birey aktif öğrenen olarak sorumluluğu alarak yaparak, yaşayarak öğrenir. Eğitimde gençler arasındaki bireysel farklılıklar öğrenciler için ayrı ayrı öğrenme yollarının bulunması gerekliliğini doğurur (Epçaçan, 2017). *Bireyi gerçek yaşama hazırlayan* (gerçek hayat), *bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten/birey odaklı* (seçmece karpuz, olimpiyatlar) kategorileri öğretmenlerin pragmatist temelde okulda eğitime yönelik görüşlerini sunmaktadır. Son olarak da varoluşçu felsefi temelde eğitimin amacı bireye geniş bir özgürlüğün sağlanmasıdır. Öğrencinin kendi normlarını oluşturmasına, kendi kişiliğini oturtmasında bireyi merkeze alarak ona imkân tanınır, yardım eder. *Bireyin kendini gerçekleştirmesine olanak sağlayan* (kitap, felsefe), *çok kültürlülüğü aşılayan/bireysel farklılıklara duyarlı ve saygılı* (demokrasi, aşure, yöresel ürünler,

orman) kategorileri öğretmenlerin okulda eğitime ilişkin varoluşçu temeldeki görüşlerini yansıtmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada eğitimin baş aktörü olan öğretmenlerin okulda “tecrübe ettikleri” ve “idealde” okulda eğitime yönelik görüşlerinin metaforlar vasıtasıyla bütüncül bir şekilde yansıtılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler tecrübe ettikleri okulda eğitimi sekiz temel kategori ve 24 metaforla açıklarken, idealde okulda eğitimi yine sekiz temel kategori ve 35 metaforla açıkladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin okulda eğitime yönelik görüşlerinden oluşan sekiz temel kategorideki 24 metaforun tamamını okulda eğitime ilişkin olumsuz yöndeki görüşlerini ifade etmek için kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar katılımcı öğretmenlerin tümünün mevcut durumda okulda eğitimi genellikle olumsuz yönde tecrübe ettiklerini göstermektedir. Diğer taraftan öğretmenler idealde okulda eğitimin nasıl olması gerektiği konusunda bir görüş sahibidirler ve bu görüşler tecrübe edilenden çok farklıdır. Bu vesileyle aslında öğretmenlerin, okulda idealde olanı gerçekleştirebilmenin önünde birçok dış faktörün engel olduğunu işaret etmek istediklerini söyleyebiliriz.

Öğretmenler tecrübe ettikleri okulda eğitimin tutarsız, değişken ve sürdürülebilirliği olmayan (örn.: *deneme tahtası, yazboz tahtası*); rekabetçi ve toplumsal fırsat eşitsizliği üreten bir sosyal sermaye aracı (*maraton yarışı, borsa oynamak*); karmaşık ve kronik sorunları olup bireyin ihtiyacına cevap vermeyen (*patinaj yapan araba, eski model telefonlar*); amaçsal olarak indirgenmiş (*bakıcılık yapmak*); yapay, sığ ve gerçekte aynı olmayan (*çürük karpuz, suya yazı yazmak*); tekdüze, kısıtlayıcı ve belirli kalıpları olan kapalı sistem (*tek beden elbise, seri üretim*); gönülsüz ve aktif katılımsız (*ağlamayan çocuğa meme vermek, sevilmeyen bir yemeği yemek*) ve emek çaba gerektirmeyen (*hazır yemek, balık vermek*) bir olgu olduğunu 24 metafor vasıtasıyla ifade etmişleridir.

Yine öğretmenlere göre idealde okulda eğitim; sistematiklik ve uzmanlık gerektiren (örn.: *bir kilim dokumak, rayında ilerleyen bir tren*); çok kültürlülüğü aşıl原因an, bireysel farklılıklara duyarlı ve saygılı (*demokrasi, aşure*); bireyin ilgi ve ihtiyacını gözeten ve birey odaklı (*açık büfe, güneş*); bireyin kendini gerçekleştirmesine olanak sağlayan (*gizemli bir yolculuk, doğa yürüyüşü*); dengeli ve hassas (avucunda kuş tutmak, arı kovanı); bireyi gerçek yaşama hazırlayan (*gerçek hayat, doğa*); bireyi toplumsallaştıran bir kasıtlı kültürlenme aracı (*kökleri sağlam bir ağaç, köy enstitüleri*) ve emek, çaba ve sabır gerektiren (*çiftçilik yapmak*) bir olgu şeklindedir. Öğretmenler idealde okulda eğitime yönelik görüşlerini de 35 metafor vasıtasıyla açıklamışlardır.

Araştırmanın temelinde bir eğitim kurumu olarak okulda eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinde baş aktör olan öğretmenlerin okulda eğitim ve idealde okulda eğitime yönelik görüşlerinin bütüncül bakış açısıyla yansıtılması yer almaktadır. Bu işin mutfağındaki öğretmenlerin

görüşlerini metaforlar yoluyla yansıtması bakımından aslında araştırmanın okulda eğitime ilişkin pedagojik bir tartışma olduğu söylenebilir. Bu tartışmalar ve sonuçları öğretmenlerin kendi ve diğer meslektaşlarının sahip oldukları fikir ve düşüncelerin farkına varmaları bakımından önemlidir. Kendi algılarının yanında diğer meslektaşlarının görüşlerini de bilmeleri onların okulda eğitimi farklı bakış açılarından ele almalarına ve yeni bir algı, bakış açısı geliştirmelerine de katkı sunabilir. Ayrıca araştırma sonuçları öğretmenler ve ilgili diğer paydaşların farklı kuramcı ve pedagogların okul ve okulda eğitime ilişkin ileri sürdükleri görüşleri anlamalarına yardımcı da olabilir.

Bu çalışma sadece sınıf öğretmenlerinin görüşlerini yansıtmaktadır. Bu sebeple ileriki çalışmalarda okulda eğitimi daha iyi anlamak ve nasıl olması gerektiği hakkında daha iyi bir fikir edinmek amacıyla farklı kademe (temel eğitim ikinci kademe, ortaöğretim) ve branştaki öğretmenlerin görüşlerinin de alınması yerinde olacaktır. Ayrıca ileriki aşamalarda öğretmenlerin yanında öğrenci, veli, yönetici gibi ilgili diğer paydaşların da bu konuda görüşleri alınarak sonuçlar karşılaştırılabilir ve bu şekilde farklı kesimlerin bakış açıları bütüncül bir şekilde yansıtılabilir. Son olarak sınıf öğretmenlerinin temel eğitim kademelerinden biri olan ilkokullarda tecrübe ettikleri eğitimi neden genellikle olumsuz bir şekilde algıladıkları ve bu algıyı değiştirmek amacıyla ideallerindeki okulda eğitime yönelik görüşlerinin nasıl hayata geçirilebileceği tartışılmalıdır.

Kaynaklar

- Akbaba-Altun, S. & Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının “eğitim” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Educational Administration: Theory and Practice*, 19(3), 329-354. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10319/126554> sayfasından erişilmiştir.
- Balcı, F. A. (2011). Metaphorical images of school: School perceptions of primary education supervisors. *Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 51-70. <https://open.metu.edu.tr/bitstream/handle/11511/3626/082164.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Becker, P. J. (1991). Metaphors of mindful engagement and a vision of better schools. *Educational Leadership*, 48(7), 32-35. <https://www.ascd.org/el/articles/metaphors-of-mindful-engagement-and-a-vision-of-better-schools> sayfasından erişilmiştir.
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 669-699. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TmpZd09UZzQ> sayfasından erişilmiştir.
- Epçaçan, C. (2017). Eğitimin felsefi temelleri. A. Arslan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 117-139). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Erginer, E. (2011). A metaphorical analysis of the meanings attributed to the education system by university students: A case study. *Education*, 131(3), 653-663. <https://eric.ed.gov/?id=EJ996382> sayfasından erişilmiştir.
- Ergün, M. (2009). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Edge Akademi.
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34, 1-14. doi: [10.1016/S0378-2166\(01\)00007-8](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(01)00007-8)
- Freire, P. (2018). *Pedagogy of the oppressed*. USA: Bloomsbury Publishing.
- Grady, N. B., Fisher, D. L. & Fraser, B. J. (1996). Images of school through metaphor development and validation of a questionnaire. *Journal of Educational Administration*, 34(2), 41-53. <https://eric.ed.gov/?id=EJ524387> sayfasından erişilmiştir.
- Gültekin, M. (2013). İlköğretim öğretmen adaylarının eğitim programı kavramına yükledikleri metaforlar. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 126-141. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1825/501> sayfasından erişilmiştir.
- Jensen, D. F. N. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 1-17. doi: [10.1177%2F160940690600500104](https://doi.org/10.1177/2F160940690600500104)
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Nalçacı, A. & Bektaş, F. (2012). Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 239-258. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1492229> sayfasından erişilmiştir.
- Onur, B. (1994). Türk eğitim sisteminin özellikleri. *Eğitim ve Bilim*, 18(93), 9-17. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5902/2037> sayfasından erişilmiştir.
- Örücü, D. (2014). Öğretmen adaylarının okul, okul yönetimi ve Türk eğitim sistemine yönelik metaforik algıları. *Educational Administration: Theory and Practice*, 20(3), 327-358. doi: [10.14527/kuey.2014.014](https://doi.org/10.14527/kuey.2014.014) sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir, S. & Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Educational Administration: Theory and Practice*, 19(2), 295-322. doi: [10.18026/cbusos.48652](https://doi.org/10.18026/cbusos.48652)
- Özdemir, T. Y. & Erol, C. Y. (2015). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının okul, öğretmenlik ve öğrenci kavramına ilişkin metaforik algıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(4), 215-244. doi: [10.18026/cbusos.48652](https://doi.org/10.18026/cbusos.48652) sayfasından erişilmiştir.

- Özdemir, T. Y. & Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(2), 701-726. doi: [10.30831/akukeg.453716](https://doi.org/10.30831/akukeg.453716)
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10342/126702> sayfasından erişilmiştir.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26107/275061> sayfasından erişilmiştir.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2006). An investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 509-522. <https://www.proquest.com/openview/fee52040bf3c44ec5a2c3d5e030ce0e3/1?pq-origsite=gscholar&cbl=28575> sayfasından erişilmiştir.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2014). Maratonda yarışmak ya da gizemli bir yere yolculuk yapmak: Sınıf öğretmeni adaylarının tecrübe ettikleri ve ideallerindeki öğrenme algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 995-1030. doi: [10.12738/estp.2014.3.1699](https://doi.org/10.12738/estp.2014.3.1699)
- Şimşek, H. (1997). Metaphorical images of an organization: The power of symbolic constructs in reading change in higher education organizations. *Higher Education*, 33(3), 283-307. <https://www.jstor.org/stable/3448229> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. & Altinkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 8(1), 942-973. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/ijhs/article/download/1503/692> sayfasından erişilmiştir.
- Zheng, H. B. & Song, W. J. (2010). Metaphor analysis in the educational discourse: A critical review. *Online Submission*, 8, 42-49. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514704.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Extended Summary

Schools are the most important place for education today as it is known. That's why education and schools have always been a major phenomenon of interest for researchers. Teachers are the professionals who guide learning in a particular field in schools. This study was to reveal the mental images Turkish primary school teachers have about their experienced and ideal education in schools today through metaphors. Through this method, it was assumed that a comprehensive picture would

be drawn of the teachers' experienced education in schools and light could be shed on their ideal conceptions of education in schools because teachers are the basic elements of the education in schools and therefore their views on this issue are important. Specifically, the following questions guided the study: (1) What metaphorical images do primary school teachers use to describe their experienced education in schools and what conceptual themes can be derived from them? (2) What metaphorical images do primary school teachers use to describe their ideal education in schools and what conceptual themes can be derived from them?

In this study, Turkish primary school teachers experienced and ideal conceptions of "education in schools today" were examined through metaphors. The study used qualitative research method that aimed to reveal teachers' opinions holistically. According to Lakoff and Johnson (1980, p. 5), the core of metaphor involves "understanding and experiencing one kind of thing in terms of another." Hence, in any metaphorical relationship, the vehicle of the metaphor acts as a "mental filter" to understand or explain the topic of the metaphor from a different perspective. The participants of the study consisted of 86 males and 88 females, totalling 174 primary school teachers, working at 10 primary schools in Osmaniye province. The maximum diversity sampling was used for reflecting and gathering different perspectives of teachers' opinions and obtaining a general viewpoint about education in Turkish primary schools today. Data were gathered from teachers by using two open-ended statements ("For me, education in schools today is like...because..." and "To me, education in schools is/should be like...") in two stages and analysed using the content analysis technique. In the beginning, teachers were informed about the purpose of the study and notified that participation in the gathering of data would be voluntarily thus they should write their ideas freely. It should be noted that one way of reaching valid and reliable data in research is to deal with the study phenomenon objectively. Therefore, the participants were not influenced in producing their own metaphors and were encouraged to convey their opinions freely.

In the first stage, teachers generated a total of 129 metaphors, then in the second stage, they have selected 59 (24 experienced, 35 ideal education in school) of them for explaining and expressing their own impressions. According to the findings of the study, teachers conceptualized their experienced education in schools today with 24 metaphorical images and ideal education with 35 metaphorical imagines with eight categories. The eight categories and some of the corresponding metaphors representing the teachers' experienced education include the following: (1) "education as a/an inconsistent/variant/unsustainable phenomenon" (a trial board), (2) "education as a/an competitive/generator of social inequality of opportunity/social capital instrument phenomenon" (horseracing), (3) "education as a/an having complex and chronic problems/not meet individuals' need phenomenon" (a broken record), (4) "education as a purposefully reduced phenomenon"

(babysitting), (5) “education as a-an artificial/shallow/not really the same phenomenon” (a rotten watermelon and a theatre), (6) “education as a-an uniform/restrictive/having certain patterns/closed-loop system phenomenon” (an only one size dress), (7) “education as a/an unwilling/unattended actively phenomenon” (breastfeeding a non-crying child) and (8) “education does not require exertion and effort” (a fast food). The eight categories and some of the corresponding metaphors representing the participants’ ideal education in the schools include the following: (1) “education as a systematically/requiring expertness phenomenon” (weaving a rug), (2) “education as a/an instilling multiculturalism/sensitive and respectful to individual differences phenomenon” (ashura), (3) “education as a considering the individual's interest and needs/individual-oriented phenomenon” (an open buffet), (4) “education as an enabling self-realization phenomenon” (a mysterious journey), (5) “education as a balanced/sensitive phenomenon” (holding a bird in your palm), (6) “education as a preparing the individual for real-life phenomenon” (nature), (7) “education as a socializing the individual as a deliberate acculturation tool phenomenon” (a cure and sherbet) and (8) “education as a/an exertion/effort/patience requiring phenomenon” (farming, growing a bamboo plant). Findings show that all teachers who are in the sample of the study have negative experiences about education in school and explained it with negative metaphors and impressions.

The research is actually a pedagogical discussion about education in schools today and what should be ideally. These discussions and their results are important for teachers to be aware of the different ideas and thoughts of their own and other colleagues. We can see that the findings of the study are supported by the findings (Akbaba-Altun and Apaydın, 2013; Balcı, 2011; Cerit, 2006; Erginer, 2011; Grady, Fisher, and Fraser, 1996; Nalçacı and Bektaş, 2012; Örucü, 2014; Özdemir and Akkaya, 2013; Özdemir and Erol, 2015; Özdemir and Orhan, 2019; Saban, 2008; Yılmaz and Altinkurt, 2011) in the literature. And we see that there is still no realistic study in the literature in order to change and improve the negative perception about "school and education" revealed by the above-mentioned studies, and the situation has not changed yet. In addition, the experienced today and the ideal educational conceptions in the schools gathered from the teachers and views of 10 primary schools in Osmaniye province need to be validated by the views of more teachers working at other schools. The present study was carried out with only Turkish primary school teachers’ opinions. Knowing the opinions of others as well as their own perceptions can also contribute to their understanding of education in school from different perspectives and to develop a new perception (perspective). In addition, the research results can help teachers and other relevant stakeholders to understand the views put forward by different theorists and pedagogues on education at schools.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazar araştırma sürecinin kurgulanmasında aktif rol almış ve süreci yönetmiştir. İkinci ve üçüncü yazar verilerin toplanması sürecini gerçekleştirmiştir. Tüm yazarlar verilerin analizi ve araştırma raporunun yazımını işbirliği içerisinde birlikte gerçekleştirmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırmamıza görüşme talebimizi kabul edip görüşlerini içtenlikle bizimle paylaşan sınıf öğretmenlerine çok teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Komisyonunun 12.02.2021 tarih ve 2021/3/2 sayılı onayı ile yürütölmüştür.